

Finestra oberta

*Organitzacions, campanyes
i moviments d'oposició
al deute extern*

Esther Vivas

Setembre 2003

Finestra Oberta | 35

Autora: Esther Vivas i Esteve.

Les opinions que s'expressen
en aquesta publicació corresponen a l'autora.

Edició: Fundació Jaume Bofill
Provença, 324. 08037 Barcelona
Tel. 93 458 87 00
Fax 93 458 87 08
fbofill@fbofill.org
www.fbofill.org

Impressió: Alta Fulla - *Taller*
Dipòsit Legal: B. 42.476-2003

Índex

1. <i>Introducció</i>	5
2. <i>Campanya Deute Extern, Deute Etern?</i>	6
Orígens i evolució	7
Comunicació interna i externa	8
Objectius i demandes	10
Mobilització social	11
Pressió política institucional	13
3. <i>Intermón Oxfam</i>	17
Orígens i evolució	17
Comunicació interna i externa	19
Objectius i demandes	20
Mobilització social	21
Pressió política institucional	23
4. <i>Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern</i>	26
Orígens i evolució	26
Comunicació interna i externa	30
Objectius i demandes	33
Mobilització social	34
Pressió política institucional	38
5. <i>Jubileu 2000</i>	41
Orígens i evolució	41
Comunicació interna i externa	44
Objectius i demandes	44
Mobilització social	46
Pressió política institucional	49

6. Jubileu Sud	50
Orígens i evolució	50
Comunicació interna i externa	53
Objectius i demandes	54
Mobilització social	56
Pressió política institucional	56
7. Conclusions	58
El moviment del deute a l'Estat espanyol	58
Orígens	58
Organització	60
Objectius	62
Demandes	63
Mobilització	64
Pressió política institucional	68
El moviment del deute a escala internacional	70
Les coalicions internacionals	70
Vinculacions entre les campanyes estatals i les internacionals	75
8. Observació final	78
9. Annexos: Quadres	80
Mobilització social	80
Pressió política institucional	84
Accions internacionals	87
Bibliografia	93
Notes	95

1. Introducció

Aquest estudi té com a objectiu presentar i caracteritzar els principals actors col·lectius que, a Catalunya, a l'Estat espanyol i a escala internacional, han treballat el tema del deute extern en el transcurs dels anys 90. La investigació identifica tres actors a Catalunya i a l'Estat: la *Campanya Deute Extern, Deute Etern?* (Campanya DEDE), *Intermón Oxfam* i la *Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern* (XCADE), i en plateja l'anàlisi de forma cronològica. En l'àmbit internacional, s'identifiquen dues coalicions importants que aglutinen col·lectius de diferents països: *Jubileu 2000* i *Jubileu Sud*.

L'estudi analitza aquests actors des del moment de la seva aparició, en el marc de les mobilitzacions contra el deute extern, fins a les importants manifestacions contra el G8 que es van produir a Gènova el juliol de 2001, que van suposar la fi de moltes campanyes estatals que treballaven el deute i un replantejament d'objectius de futur per aquelles que van continuar. Alhora, s'analitzen diferents aspectes aplicats a cadascun d'aquests actors: orígens i evolució; comunicació interna i externa; objectius i demandes; mobilització social; pressió política institucional; estratègia de mobilització internacional. En aquest estudi, es planteja la complementarietat o la tensió que generen les estratègies, les accions i les demandes realitzades per part dels diferents col·lectius i, a la vegada, es constata el treball de pressió política institucional i la resposta que s'hi dona des de les instàncies governamentals.

Aquest estudi té com a objectiu presentar i caracteritzar els principals actors col·lectius que, a Catalunya, a l'Estat espanyol i a escala internacional, han treballat el tema del deute extern els anys 90.

2. Campanya deute extern, deute etern?

La Campanya Deute Extern, Deute Etern? va ser la primera constituïda formalment a l'Estat espanyol per exigir la condonació dels deutes impagables dels països més pobres del planeta.

La Campanya Deute Extern, Deute Etern? va ser la primera campanya constituïda formalment a l'Estat espanyol per tal d'exigir la condonació dels deutes impagables dels països més pobres del planeta. La Campanya va ser liderada per quatre organitzacions catòliques: Mans Unides, Càrites, Justícia i Pau i la Confederació de Religiosos (CONFER). En un segon terme, prop de 400 organitzacions de caràcter molt divers van ratificar la Campanya, tot donant-li suport i difusió. La Campanya DEDE –presentada públicament el setembre de 1998 a Madrid– seguia el model de la campanya britànica Jubileu 2000 que, des de 1996, aglutinava centenars d'organitzacions, principalment religioses, que exigien la condonació del deute a partir d'uns posicionaments que, posteriorment, la campanya espanyola va recollir i va incloure en el seu discurs. La Campanya tenia com a objectius: alliberar més de mil milions de persones d'arreu del món de la càrrega del deute extern per l'any 2000; aconseguir la condonació o la renegociació dels deutes impagables dels països pobres, tot vinculant-la a la inversió en desenvolupament humà, i estudiar la situació de cada país per tal d'endegar processos independents i transparents (Campanya DEDE, 1998). Es tractava d'una campanya de sensibilització, mobilització ciutadana i pressió política.

Orígens i evolució

L'any 1996, la xarxa internacional d'organitzacions catòliques, CIDSE (entre les quals trobem Càrites Internacional), a través del seu document base *La vida antes que la deuda*, convocava a treballar per la condonació del deute amb l'horitzó comú del Jubileu cristià de l'any 2000. Un Jubileu que s'entenia com un nou inici per les nacions pobres; un replantejament dels paràmetres socials partint de la justícia; una ratificació de les relacions entre el nord i el sud. Justícia i Pau, Mans Unides, Càrites i la CONFER van sumar-se a la crida i van posar en marxa la Campanya DEDE a l'Estat espanyol, que es va presentar públicament el 30 de setembre de 1998 a Madrid. Al principi, el pronunciament públic del Papa Joan Pau II a través de l'encíclica *Tertio Millennio Adveniente*, que exigia la cancel·lació del deute extern, va ser un element determinant per la Campanya. En un dels paràgrafs de l'encíclica, el Papa Joan Pau II assegurava que els cristians havien d'aixecar la seva veu en nom de tots els pobres del món i proposava la celebració del Jubileu com l'ocasió apropiada per reduir considerablement o, fins i tot, cancel·lar completament el deute extern que amenaçava greument el futur de moltes nacions.

Des del seu llançament i fins que es va clausurar, el juny de 2001, la Campanya es va desenvolupar en tres cicles: l'educatiu i de sensibilització, el de mobilització i el de rendiment polític. Pel coordinador tècnic de la Campanya, Jaime Atienza¹, es tractava d'un procés de conscienciació social que, en última instància, permetria exigir demandes polítiques: "La Campanya va començar plantejant-se un primer objectiu educatiu i de presa de consciència, que hauria de portar a una major capacitat de mobilització i de resposta ciutadana que,

Justícia i Pau, Mans Unides, Càrites i la CONFER van posar en marxa la Campanya DEDE a l'Estat espanyol, que es va presentar públicament el 30 de setembre de 1998 a Madrid.

L'activitat més important realitzada en el marc de la Campanya DEDE va ser una recollida de firmes que exigia al Govern espanyol la condonació del deute extern dels països més empobrits.

en un últim moment, s'hauria de traduir en decisions polítiques". L'activitat més important realitzada en el marc de la Campanya va consistir en una recollida de firmes que exigia al Govern espanyol la condonació del deute extern dels països més empobrits. Una acció que va permetre mobilitzar, educar i sensibilitzar. En darrer terme, la Campanya va promoure una estratègia de pressió política mitjançant l'establiment de contactes amb els partits polítics i els representants al Congrés i l'elaboració de propostes assumibles pels grups parlamentaris.

Comunicació interna i externa

En el marc de la Campanya, existien tres nivells de coordinació: l'estatal, el regional i el local.

En el marc de la Campanya, existien tres nivells de coordinació: l'estatal, el regional i el local, que implicaven fluxos de comunicació que anaven des de la coordinació estatal fins a l'àmbit de treball local, passant per les coordinadores regionals. La coordinació estatal, integrada per representants de les quatre organitzacions promotores, establia els objectius, l'estratègia i les accions unitàries de la Campanya. La coordinació estatal es reunia cada mes i comptava amb l'assessorament d'un equip tècnic. Les decisions preses en les reunions de coordinació es comunicaven a través de circulars a les delegacions de les entitats promotores i a la resta d'organitzacions adherides a la Campanya. Aquestes últimes van ser convocades molt poques vegades a reunions conjuntes, es limitaven a assumir els plantejaments generals de la Campanya i participaven molt puntualment en les activitats. En l'àmbit regional, s'establien mecanismes de coordinació més informals, en funció de cada àrea geogràfica, amb representants de cadascuna de les entitats promotores (presidents, se-

cretaris, voluntaris i alliberats). La proximitat entre l'àmbit regional i el local permetia fluxos de comunicació més directes, que facilitaven la transmissió d'informació a les delegacions i comitès locals de Mans Unides, Càrites, Justícia i Pau i la CONFER. Concretament, es van crear comitès locals a 30 capitals de l'Estat i altres comitès en poblacions més petites. Aquests últims van impulsar activitats pròpies i contactes amb els polítics locals que van permetre que nombrosos ajuntaments i parlaments autonòmics aprovessin mocions de suport a les demandes de la Campanya.

Pel que fa a la sensibilització, la Campanya va difondre el seus objectius mitjançant materials elaborats –principalment– per la coordinació estatal i –en segon terme– per les coordinacions regionals. Es van editar tríptics, manuals, quaderns i butlletins. Amb els mitjans de comunicació, es va optar per una estratègia de vinculació de la problemàtica del deute a fets noticiables. Com que el deute extern és un problema estructural, no genera notícies d'impacte mediàtic i, en conseqüència, es va optar per vincular-lo a temes com l'huracà Mitch a l'Amèrica Central o les inundacions a Moçambic, que tenien una relació directa amb la qüestió del deute i permetien projectar i visualitzar amb tota la seva cruïsa les conseqüències de l'endeutament en les societats empobrides. El treball previ realitzat per la campanya britànica Jubileu 2000 i la projecció internacional que va tenir a través dels mitjans de comunicació van facilitar l'entrada de les notícies elaborades per la Campanya als mitjans.

El treball previ realitzat per la campanya britànica Jubileu 2000 i la projecció internacional que va tenir van facilitar l'entrada de les notícies elaborades per la Campanya Deute extern? als mitjans.

Objectius i demandes

La Campanya DEDE perseguia tres objectius específics: sensibilitzar, mobilitzar i exercir pressió sobre les institucions polítiques.

La Campanya DEDE perseguia tres objectius específics: sensibilitzar, mobilitzar i exercir pressió sobre les institucions polítiques. Pels promotors de la Campanya, la divulgació de la problemàtica de l'endeutament –i la formació sobre aquest tema– generaria una conscienciació social que es traduiria en una mobilització, cosa que permetria exercir una pressió sobre els qui prenen les decisions o tenen capacitat d'incidència en les polítiques relacionades amb el deute extern, com són els governs locals, autonòmics i central. Tal com explicava la coordinadora general de la Campanya, Eva San Martín²: “Fins a la Campanya DEDE, cap ciutadà del carrer no sabia què era el deute extern, ni la repercussió que tenia en determinats països, ni què significava en relació als països desenvolupats”. En aquest sentit, la Campanya va assolir l'objectiu de sensibilització. Però, més enllà, la Campanya buscava un posicionament ètic i moral de la ciutadania. El caràcter catòlic de la Campanya exigia prendre una postura personal davant d'aquesta qüestió. El *Documento Base* de la Campanya ho recollia amb les paraules següents: “La presa de consciència de les dimensions i la significació del problema del deute s'ha de produir en cada persona, juntament amb un examen seriós dels nostres comportaments individuals i socials i del nostre estil de vida que, sovint, estan relacionats amb el destí del milions de persones empobrides que viuen en altres llocs, encara llunyans. La solidaritat amb l'altre ha de traduir-se en l'adopció d'una postura crítica respecte nosaltres mateixos i la nostra societat” (Campanya DEDE, 1998:13). La Campanya exigia una corresponsabilitat nord-sud, tan pel que fa a les causes de l'endeutament com a les possibles solucions.

Les demandes específiques que la Campanya va formular al Govern espanyol se centraven en quatre punts: la condonació total del deute al grup dels països més pobres que tenien deutes vigents amb l'Estat espanyol (incloent-hi els països exclosos de la Iniciativa Països Pobres Altament Endeutats, PPAE); la vinculació de l'ús dels recursos del deute condonat a inversions de promoció del desenvolupament social bàsic; la transparència en la informació i en la presa de decisions relacionades amb el tema del deute; forçar el Govern espanyol a assumir un paper actiu en els fòrums multilaterals, tot recolzant una reforma de la Iniciativa PPAE. Per tal d'avançar en la consecució d'aquests objectius, els tècnics de la Campanya destacaven la necessitat que el Govern espanyol elaborés una política de condonació que establís l'estratègia oficial de condonació del deute. A més, la Campanya posava de manifest les deficiències de la Iniciativa PPAE i instava a la seva reforma.

Per avançar en la consecució dels seus objectius, els tècnics de la Campanya destacaven la necessitat que el Govern espanyol elaborés una política de condonació que establís l'estratègia oficial de condonació del deute.

Mobilització social

La Campanya considerava que els objectius principals de la mobilització eren: sensibilitzar, mobilitzar i informar la població espanyola; sumar moviments socials a la Campanya; recollir signatures per tal de demanar al Govern i al Congrés dels Diputats la condonació del deute públic dels països més empobrits; realitzar accions de pressió política a les administracions públiques; organitzar un seminari sobre el deute extern, on diferents organitzacions del nord i del sud analitzessin el problema del deute i les perspectives de futur; col·laborar en campanyes internacionals i amb organitzacions del sud i demanar a les esglésies i els sindicats que recolzessin la Campanya i elaboressin documents

de reflexió sobre les conseqüències de l'endeutament (Campanya DEDE, 1998).

L'acció més emblemàtica –i que va ser una constant en el transcurs de tota la Campanya– va ser la recollida de signatures que demanava al Govern i al Parlament espanyols la condonació del deute públic dels països més empobrits, vinculada a inversions en desenvolupament humà; l'assumpció d'un paper més actiu en els fòrums multilaterals i la pràctica d'una política transparent en la matèria. Tot i que la legislació espanyola no permetia endegar una Iniciativa Legislativa Popular en matèria de deute extern, a partir d'una recollida de firmes, els coordinadors de la Campanya van tirar endavant la iniciativa perquè consideraven que complia amb els objectius de sensibilitzar, mobilitzar i pressionar políticament. A tot l'Estat, la Campanya va aconseguir quasi un milió de signatures i es va convertir en la primera iniciativa de recollida de firmes que aconseguia reunir-ne una quantitat tan elevada en el marc de la democràcia espanyola. A Catalunya, la Campanya va recollir 120.000 firmes. A mesura que s'acostava l'arribada de l'any jubilar, es van organitzar altres accions de carrer. Quan faltaven 400, 300, 200 i 50 dies per l'any 2000, la Campanya va dur a terme actes arreu de l'Estat per tal de forçar el Govern espanyol a prendre un posicionament rotund a favor de la condonació del deute. A més, la Campanya va apostar per la formació i la sensibilització a través de l'organització de nombrosos seminaris i conferències. Alguns dels més importants es van realitzar a Madrid i a Barcelona: *Deuda externa: realidad y alternativas*, el març de 1999 a Madrid; *Jornades internacionals sobre deute extern*, el novembre de 1999 a Barcelona; *Conversión de deuda externa: una inversión en desarrollo humano*, el maig de 1999 a Madrid; *Deuda externa*.

A tot l'Estat, la Campanya va aconseguir quasi un milió de signatures i es va convertir en la primera iniciativa que aconseguia reunir-ne una quantitat tan elevada en el marc de la democràcia espanyola. A Catalunya, en va recollir 120.000.

Balance y perspectivas de acción para la sociedad civil, el juny de 2001 a Madrid.

Pressió política institucional

L'estratègia de pressió política institucional va avançar paral·lelament a la mobilització ciutadana. De fet, determinades accions de mobilització tenien una conseqüència directa en l'estratègia de pressió política institucional. Un exemple d'això va ser la recollida de signatures que exigia al Govern espanyol la condonació del deute dels països més empobrits. En aquest cas, els centenars de milers de signatures recollides van ser utilitzades a finals de 1999 per forçar els partits polítics a incloure la demanda de condonació del deute en els programes electorals de cara a les eleccions generals del març de 2000. El 18 de febrer de 2000, la Campanya va lliurar el –gairebé– milió de signatures recollides al conjunt de l'Estat al president del Congrés dels Diputats, Federico Trillo; i el 7 de novembre de 2000, el president de Justícia i Pau, Joan Gomis, va comparèixer davant la Comissió per la Unió Europea, Afers Estrangers, Cooperació i Solidaritat del Parlament de Catalunya per presentar els resultats de la Campanya. A la mateixa compareixença, alguns membres de la XCADE van presentar els resultats de la Consulta Social del 12 de març de 2000. Malgrat l'èxit de les mobilitzacions, els representants institucionals no van emprendre accions reals a favor de l'abolició del deute.

D'acord amb l'estratègia de pressió política institucional, la Campanya va optar per fer demandes de mínims, tal com explicaven els promotors de la Campanya³: "Realitzàvem propostes que fossin assumibles pels partits i que no rebessin un cop de porta quan es

El 18 de febrer de 2000, la Campanya va lliurar el –gairebé– milió de signatures recollides al conjunt de l'Estat al president del Congrés dels Diputats, Federico Trillo.

Malgrat l'èxit de les mobilitzacions, els representants institucionals no van emprendre accions reals a favor de l'abolició del deute.

Cal destacar l'elaboració i la presentació al Govern del document tècnic *Un tratamiento estratégico de la deuda externa en España*, el desembre de 1999, i la proposta de Llei *Por una ley que regule el tratamiento de la deuda externa en España*, el març de 2001.

posaven sobre la taula perquè quedaven massa allunyades". En aquest sentit, cal destacar l'elaboració i la presentació al Govern del document tècnic *Un tratamiento estratégico de la deuda externa en España*, el desembre de 1999, i la proposta de Llei *Por una ley que regule el tratamiento de la deuda externa en España*, el març de 2001. En el document tècnic *Un tratamiento estratégico de la deuda externa en España*, la Campaña proposava la creació d'un fons autònom de desenvolupament, dotat amb un pressupost propi de 50 mil milions de pessetes, independent del pressupost de cooperació al desenvolupament, i exigia que els assumptes relacionats amb el deute extern fossin competència del Ministeri d'Exteriors i el Ministeri d'Economia i no tan sols del d'Economia, com fins aleshores. El Govern no va executar les demandes. El març de 2001, la Campaña treballava —en contacte amb grups parlamentaris— en l'elaboració d'una proposta de Llei que portava per nom *Por una ley que regule el tratamiento de la deuda externa en España*. L'objectiu de la proposta consistia a dissenyar polítiques a llarg termini que contemplessin el deute des d'una visió integral, és a dir, incloent la política respecte el deute extern en el marc de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD). El 6 d'abril de 2001, de forma inesperada, el Partit Popular va presentar al Congrés una Proposició No de Llei sobre Deute Extern per ser debatuda i votada el 17 d'abril. Des dels col·lectius que treballaven a favor de la condonació del deute, la Proposició No de Llei presentada pel PP va ser considerada com una estratègia del Govern per tal d'apartar el debat sobre l'endeutament del Congrés.

Una de les problemàtiques amb les quals es van trobar els promotors de la Campaña a l'hora d'establir un diàleg amb els representants institucionals i dels par-

tits polítics va ser la falta de coneixements que aquests tenien sobre la problemàtica de l'endeutament. Aquest fet va anar evolucionant a mesura que la Campanya es consolidava en el temps. Durant el període transcorregut entre la primera ronda de visites als grups parlamentaris, el 1999, i les eleccions del març de 2000 es va produir un canvi important en el coneixement i la implicació de la major part dels grups parlamentaris. D'acord amb l'estratègia de pressió política, la Campanya va establir interlocució amb el Ministeri d'Economia i el Parlament. Es va contactar amb el subdirector i el director general del Ministeri i se'ls van lliurar les propostes concretes de condonació i de conversió. Pel que fa al Parlament, es va treballar amb els diferents grups que l'integren: formació dels diputats i presentació d'iniciatives, algunes de les quals van obtenir un cert èxit com la creació d'una subcomissió al Senat. Els parlamentaris de la Comissió de Cooperació del Congrés van ser un dels principals destinataris de l'estratègia de pressió política, que es va traduir en un cert interès al voltant de les propostes de condonació del deute extern.

Malgrat les afirmacions públiques d'acord amb els principis de la Campanya de tots els partits, les diferències i el tancament en banda del Partit Popular a l'hora d'emprendre mesures serioses en matèria de condonació van fer impossible la creació d'un mecanisme institucional que establís les línies mestres de la política exterior espanyola en aquesta matèria. Des d'un primer moment, el Ministeri d'Economia es va mostrar contrari a l'acceptació d'un pla ampli de condonació del deute dels països més pobres amb l'Estat espanyol. Només va mostrar una certa obertura al diàleg en el cas d'alguns països concrets. De fet, en el transcurs de 1999, el Govern d'Aznar va aprovar els primers programes de

Malgrat les afirmacions públiques d'acord amb els principis de la Campanya de tots els partits, el tancament en banda del PP a l'hora d'emprendre mesures serioses en matèria de condonació van fer impossible la creació d'un mecanisme institucional que establís les línies mestres de la política exterior espanyola en aquesta matèria.

En l'àmbit local i regional, les plataformes ciutadanes van forçar els ajuntaments a donar suport a la demanda de condonació del deute i a instar el Govern central a manifestar-se en la mateixa direcció.

conversió del deute en inversió al desenvolupament al Perú i a Costa Rica. Tot i així, tal com s'afirmava des de la Campanya DEDE (1999a), es va constatar "una forta reticència a entendre les solucions del deute en el marc de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament".

En l'àmbit local i regional, les plataformes ciutadanes van forçar els ajuntaments respectius a donar suport a la demanda de condonació del deute i a instar el Govern central a manifestar-se en la mateixa direcció. A escala regional, la Campanya va pressionar políticament els parlaments d'Extremadura, les Illes Balears, el País Basc, Madrid i Catalunya perquè expressessin públicament la seva posició al voltant de la problemàtica del deute extern.

3. *Intermón Oxfam*

Intermón Oxfam és una Organització No Governamental (ONG) que treballa, des de l'any 1956, en l'àmbit de la cooperació pel desenvolupament i l'ajuda humanitària, especialment als països del sud. Intermón impulsa projectes de cooperació a l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Àsia; actua en situacions d'emergència; promou campanyes de sensibilització i elabora informes d'anàlisi de la realitat. A partir de l'any 1997, Intermón va entrar a formar part del grup Oxfam Internacional, integrat per onze organitzacions de diferents països, amb l'objectiu de millorar els projectes de cooperació que duia a terme. A l'Estat espanyol, Intermón Oxfam compta amb una oficina central a Barcelona, nou seus territorials i vint-i-sis comitès locals, un total de 154.000 socis i persones col·laboradores⁴ i un pressupost anual de 6.706 milions de pessetes⁵. A l'Estat espanyol, Intermón desenvolupa una estratègia de pressió política des de l'any 1996, moment en què es va constituir el Departament d'Estudis i Relacions Institucionals. A través d'aquest departament, Intermón canalitza els estudis i l'estratègia de pressió en relació a la problemàtica de l'endeutament.

A l'Estat espanyol, Intermón desenvolupa una estratègia de pressió política des de 1996, moment en què va constituir el Departament d'Estudis i Relacions Institucionals. A través d'aquest departament, canalitza els estudis i l'estratègia de pressió en relació a la problemàtica de l'endeutament.

Orígens i evolució

Els orígens històrics d'Intermón Oxfam es remunten a l'any 1956, quan la Companyia de Jesús va crear una organització per tal de donar suport als missioners jesuïtes espanyols que treballaven a l'Amèrica Llatina i a

L'any 2001, el grup Oxfam Internacional comptava amb un milió i mig de socis i persones col·laboradores i un pressupost anual de 468 milions de dòlars i realitzava projectes de cooperació i ajuda humanitària a 107 països.

l'Àfrica. A partir de l'any 1986, la Companyia de Jesús va promoure la constitució de la Fundació Intermón, orientada a la cooperació i l'educació pel desenvolupament, amb un caràcter plural i independent i en la qual la Companyia va seguir col·laborant activament. Durant els anys 80, la Fundació Intermón va ampliar la seva base social i el seu equip tècnic i va esdevenir una de les ONG de referència a tot l'Estat espanyol. L'any 1997, la Fundació Intermón es va integrar al grup Oxfam Internacional i va passar a adquirir el nom d'Intermón Oxfam. El grup Oxfam Internacional, que va ser fundat l'any 1995, està format per onze organitzacions –ubicades a l'Estat espanyol, Holanda, els EUA, Austràlia, Bèlgica, el Canadà, la Gran Bretanya, Hong Kong, Irlanda, Nova Zelanda i el Quebec– que es van unir per millorar les tasques de cooperació pel desenvolupament que duïen a terme a través d'una coordinació més estreta entre elles. El resultat de la constitució d'aquest conglomerat va fer que, l'any 2001, el grup Oxfam Internacional comptés amb un milió i mig de socis i persones col·laboradores i un pressupost anual de 468 milions de dòlars (al voltant de 85.000 milions de pessetes), i que realitzés projectes de cooperació i ajuda humanitària a cent set països.

L'entrada de la Fundació Intermón a l'organització Oxfam Internacional va suposar la integració de les tasques d'estudi i de pressió política de la Fundació a les del grup internacional. En aquells moments, un dels temes clau era la qüestió del deute extern i, en conseqüència, Intermón va assumir més activament un treball de sensibilització, investigació i pressió política a favor de la condonació del deute. Prèviament, la Fundació Intermón havia publicat llibres com *El bumerang de la deuda* (1993) i *La religión del crédito* (1994). La responsable del Departament d'Estudis i Relacions Institu-

cionals, Marta Arias⁶, valora molt positivament l'entrada a Oxfam Internacional en relació a l'estratègia de pressió política: "La influència que podem exercir, aquí a Espanya, perquè el Govern espanyol condoni el deute és un fet aïllat i amb poc impacte global. En canvi, el fet de ser membres d'una organització forta que planteja unes mateixes propostes a diferents països permet tenir un impacte més gran. A més, cal tenir present que un bon nombre dels països que integren Oxfam Internacional són membres del G7 i això augmenta la capacitat d'incidència".

Comunicació interna i externa

La Fundació Intermón Oxfam es regeix internament per un patronat, que té la funció de vetllar pel compliment dels objectius de l'organització. El patronat, que es renova cada quatre anys i realitza les seves funcions de manera voluntària, està integrat per quinze persones de diferents sectors professionals i regions de l'Estat. En l'elecció del Patronat, cinc dels seus membres són proposats per la Companyia de Jesús i deu pel propi Patronat, que vota i nomena de manera sobirana tots els seus membres. La direcció tècnica d'Intermón Oxfam és executada pel Consell de Direcció, sota la responsabilitat del director general. El Consell de Direcció determina les línies estratègiques i la política que ha d'aplicar l'ONG. En matèria de deute extern, les grans línies de treball es discuteixen en el Consell de Direcció⁷ i es vinculen a les prioritats establertes.

Oxfam Internacional compta amb un Departament d'Estudis i Relacions Institucionals, el director del qual és membre del Consell de Direcció, on treballen els tècnics alliberats per aquestes funcions i on es prenen les

"La influència que podem exercir, aquí a Espanya, perquè el Govern condoni el deute és un fet aïllat i amb poc impacte global. En canvi, ser membres d'una organització forta que planteja unes mateixes propostes a diferents països permet tenir un impacte més gran."

decisions del dia a dia en matèria de deute extern. El Departament tracta la problemàtica de l'endeutament des de tres perspectives concretes: l'anàlisi, l'elaboració de documents i el contacte amb els mitjans de comunicació. El Departament d'Estudis i Relacions Institucionals transmet el material elaborat als equips de campanya, que s'encarreguen de difondre'l a les seus i els comitès locals de l'organització que, al seu torn, s'encarreguen de realitzar xerrades, participar a fires i organitzar activitats per tal d'acostar les problemàtiques dels països del sud a la societat civil.

La seu social d'Intermón Oxfam es troba a Barcelona, per bé que dos dels seus departaments centrals se situen a d'altres localitats: el Departament d'Estudis i Relacions Institucionals és a Madrid i el de Comerç Just a València. Intermón compta amb seus situades arreu de l'Estat (La Corunya, Barcelona, Bilbao, Madrid, Múrcia, Palma de Mallorca, Sevilla, València i Saragossa) i té una trentena de comitès de voluntaris.

El Departament d'Estudis i Relacions Institucionals d'Intermón Oxfam estableix tres grans objectius: sensibilitzar l'opinió pública; exercir pressió perquè el tema del deute aparegui a les agendes dels principals països creditors i fer pressió perquè el Govern executi noves vies per solucionar el problema de l'endeutament.

Objectius i demandes

El Departament d'Estudis i Relacions Institucionals d'Intermón Oxfam estableix tres grans objectius a l'hora de treballar la qüestió de l'endeutament: sensibilitzar l'opinió pública sobre què significa el deute extern en l'empobriment dels països en vies de desenvolupament; exercir pressió perquè el tema del deute aparegui a les agendes dels principals països creditors i aportar propostes per tal d'alleugerir la situació d'endeutament als països del sud; fer pressió perquè el Govern executi noves vies per solucionar el problema de l'endeutament. Intermón va endegar una operació de conversió del deute en desenvolupament, amb l'objec-

tiu de condonar el deute que mantenia Moçambic amb l'Estat, tot substituint-lo per un fons de projectes pel desenvolupament en aquest país (Fanjul, 1998).

En el marc de les reivindicacions concretes, Intermón demana la reforma de la Iniciativa PPAE, la seva vinculació a la lluita contra la pobresa i una participació més activa del Govern espanyol en les institucions financeres internacionals. Malgrat tot, Intermón Oxfam identifica alguns elements positius en la Iniciativa PPAE, tal com s'explica a *El alivio de la deuda sigue fallando a los pobres*: "La Iniciativa PPAE propicia alguns canvis positius. A Uganda, el Govern ha utilitzat l'alleugeriment del deute per finançar l'educació primària gratuïta i els índexs d'assistència a classe a les escoles primàries han passat de 2,5 milions, l'any 1997, a uns 6,5 milions, el 2000. A Tanzània, el recent alleugeriment del deute ha permès aprovar l'educació primària gratuïta" (Intermón, 2001:5).

En l'àmbit estatal, Intermón exigeix al Govern espanyol que compleixi els acords establerts i que vagi més enllà –tal com han fet altres governs– i anul·li el 100% del deute posterior a la data de tall i exerceixi un paper més actiu en la seva participació a les institucions financeres internacionals. Tal com afirma Marta Arias: "Espanya no ha tingut mai una participació activa ni en l'elaboració ni en la modificació de la Iniciativa PPAE; el Govern accepta el que s'acorda, però no participa activament ni a la Iniciativa PPAE en concret, ni a les institucions financeres internacionals en general".

En el marc de les reivindicacions concretes, Intermón demana la reforma de la Iniciativa PPAE, la seva vinculació a la lluita contra la pobresa i una participació més activa del Govern espanyol en les institucions financeres internacionals.

Mobilització social

La mobilització al carrer va ser sempre un aspecte secundari en el marc de les campanyes d'Intermón. La pri-

oritat era l'anàlisi de la problemàtica i l'estratègia d'incidència en els organismes governamentals i els partits. No va ser fins que es va produir l'adhesió d'Intermón a la Campanya DEDE i la vinculació a Oxfam Internacional que l'organització va començar a participar i impulsar activitats de sensibilització en matèria d'endeutament. Prèviament, Intermón havia elaborat publicacions d'anàlisi sobre el deute extern i les institucions internacionals.

Una de les primeres campanyes de sensibilització d'Intermón que pretenia donar a conèixer la problemàtica del deute va ser la campanya *Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa*.

Una de les primeres campanyes de sensibilització d'Intermón que pretenia donar a conèixer la problemàtica del deute va ser la campanya *Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa*. La campanya, iniciada l'abril de 1999 per Oxfam Internacional, tenia com a objectiu principal denunciar la no escolarització de 125 milions d'infants arreu del món i exigir als diferents governs que fessin efectiu el seu compromís de garantir l'escolarització universal bàsica abans de l'any 2015. Com a elements secundaris, la campanya vinculava la no escolarització al pagament del deute extern, les polítiques de les institucions financeres internacionals com els Plans d'Ajustament Estructural i l'ajuda al desenvolupament. Quan, l'abril de 1999, es va iniciar la campanya *Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa*, ja existia una campanya d'abast internacional que tractava específicament la problemàtica del deute extern liderada per Jubileu 2000. Per aquest motiu, Oxfam va optar per una campanya que tingués com a tema central el dret a l'educació. En el marc d'aquesta campanya, una de les accions més importants va consistir a enviar postals al Govern espanyol exigint l'adopció d'un pla a favor de l'educació universal que inclogués l'alleugeriment del deute com a via per poder destinar més recursos a aquest sector. Les cartes van ser enviades en dues etapes. L'any 2000, les cartes es van diri-

gir al president del Govern, José M. Aznar, i l'any següent al ministre d'economia, Rodrigo Rato. A les edicions anuals de la festa emblemàtica d'Intermón *Un dia per l'esperança*, el deute extern va tenir un lloc entre les diferents activitats programades.

Intermón va participar molt puntualment en activitats conjuntes amb la XCADE. En el cas de la Consulta Social, organitzada el 12 de març de 2000, Intermón se'n va mantenir totalment al marge. Posteriorment, el gener de 2001, amb motiu de la reunió prevista del Grup Consultiu per la Reconstrucció de l'Amèrica Central –reunió que, finalment, es va cancel·lar–, la Coordinadora d'ONGD de l'Estat espanyol (CONGDE) va organitzar unes jornades de debat sobre els efectes de l'huracà Mitch a l'Amèrica Central i les polítiques d'emergència aplicades. A les jornades, hi van participar diferents organitzacions centreamericanes i de l'Estat, entre les quals hi havia la Campanya DEDE, la XCADE i Intermón. La Xarxa havia iniciat una campanya de denúncia de l'orientació comercial de la política del Govern espanyol en la reconstrucció de l'Amèrica Central i Intermón va donar suport a la iniciativa. Arrel d'aquest fet, Intermón va rebre pressions del Govern que l'instaven a desvincular-se dels plantejaments de la XCADE.

Pressió política institucional

L'exercici de pressió política és una de les principals línies estratègiques d'Intermón des de l'any 1996. Intermón, com a organització integrada a la Campanya DEDE, va treballar coordinadament amb la Campanya en la tasca de *lobby* al Govern espanyol. L'estratègia d'Intermón sempre va partir de l'elaboració de propostes factibles per tal de negociar amb els partits polítics.

L'exercici de pressió política és una de les principals línies estratègiques d'Intermón des de l'any 1996. Intermón, com a organització integrada a la Campanya DEDE, va treballar coordinadament amb la Campanya en la tasca de *lobby* al Govern espanyol.

En aquest sentit, es realitzava un seguiment minuciós de la participació del Govern en la Iniciativa PPAE i s'instava que els compromisos adquirits es complissin, pressionant perquè s'anés més enllà i se seguissin els passos d'altres governs que havien anul·lat el 100% del deute posterior a la data de tall. Alhora, s'exigia al Govern una posició més activa en la participació en les institucions financeres internacionals, en general, i en qüestions de deute, en particular. Intermón també va elaborar anàlisis de la situació d'emergència viscuda a l'Amèrica Central arrel del pas de l'huracà Mitch i de les inundacions a Moçambic, tot vinculant-les a les demandes de cancel·lació del deute.

Intermón orientava la seva estratègia de pressió política institucional cap a tres actors diferents: els ministeris, la presidència del Govern i els partits polítics.

Des del Departament d'Estudis i Relacions Institucionals, es va apostar perquè els partits exigissin compareixences concretes o plantegessin preguntes que obliguessin el Govern a adoptar un posicionament públic entorn el tema del deute.

Intermón orientava la seva estratègia de pressió política institucional cap a tres actors diferents: els ministeris, la presidència del Govern i els partits polítics. Pel que fa als ministeris, Intermón treballava amb el Ministeri d'Economia. Amb la presidència del Govern, establia contactes amb els assessors d'economia i d'exterior del gabinet de José M. Aznar. Amb els partits polítics, es comunicava amb els que comptaven amb representants al Senat i, principalment, al Congrés. Amb els partits de l'oposició, les demandes trobaven ressò fàcilment, ja que eren els principals interessats a elaborar propostes alternatives i contràries a la política defensada per l'executiu. En aquest sentit, malgrat que s'aprovaven un nombre elevat de proposicions no de llei sobre diferents temàtiques, aquestes no eren vinculants. A partir d'aquí, des del Departament d'Estudis i Relacions Institucionals, es va proposar una revisió de l'estratègia i, en lloc de centrar-se en la demanda de proposicions no de llei, es va apostar perquè els partits exigissin compareixences concretes o plantegessin preguntes que obliguessin el Govern a adoptar un posicionament públic. En el context polític del període 2000-

2004, amb majoria absoluta del Partit Popular, Marta Arias explica les dificultats que hi va haver per tal d'aconseguir avenços: "El nostre treball parlamentari i les reunions que portem a terme són complicades, ningú no et diu directament que no vol fer allò, però el cas és que res no es mou. En aquest marc, si s'aconsegueix alguna cosa serà més per la mobilització i la pressió al carrer que no pas pel joc polític, perquè de joc polític no n'hi ha".

4. *Xarxa ciutadana per l'abolició del deute extern*

La Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern (XCADE) va sorgir a mitjan 1999 amb l'objectiu d'organitzar la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, que es va dur a terme el 12 de març de 2000, coincidint amb la celebració de les eleccions generals.

La Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern (XCADE) va sorgir a mitjan 1999 amb l'objectiu d'organitzar la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, que es va dur a terme el 12 de març de 2000, coincidint amb la celebració de les eleccions generals. La XCADE reivindica l'abolició del deute extern que els països empobrits han contret amb el Govern espanyol, amb les entitats financeres privades i amb les institucions financeres internacionals. La Xarxa agrupa individus i col·lectius de procedència molt diversa i s'organitza a partir d'un model de treball assembleari.

Orígens i evolució

La XCADE es va constituir oficialment el 27 de novembre de 1999 a Madrid, en el marc del 1r Encontre, però els seus orígens es remunten més enllà en el temps. La *Plataforma per l'Abolició del Deute Extern Usurer* (ADEU), implantada a les quatre capitals catalanes, i la *Comissió 0,7* de Lleida van donar lloc al naixement de la Xarxa, en el moment que les dues organitzacions van coincidir per tirar endavant una iniciativa conjunta: la consulta del deute. La *Plataforma 0,7% i+*, per la seva banda, va tenir un paper determinant en l'expansió de la XCADE a tot l'Estat.

La Plataforma ADEU es va constituir el març de 1999 fruit de les *Jornades de debat sobre el deute extern*, organitzades el febrer de 1999 a Barcelona per

L'Assemblea Solidària de Poble a Poble, en col·laboració amb la Plataforma 0,7 i la Campanya DEDE. L'Assemblea Solidària de Poble a Poble havia sorgit, l'octubre de 1998, arrel del pas de l'huracà Mitch per l'Amèrica Central –com a plataforma de suport als damnificats– i realitzava una crítica rotunda a l'ajuda d'emergència que van dur a terme els governs dels països rics. La Plataforma ADEU va recollir el qüestionament que plantejava l'Assemblea de Poble a Poble del sistema de relacions internacionals i la reivindicació de l'abolició del deute extern com un primer pas per assolir la justícia social. L'acció més important de la Plataforma ADEU va ser l'organització –juntament amb altres organitzacions com la Campanya DEDE– de la Marxa per l'Abolició del Deute Extern, que es va realitzar el 16 de maig de 1999 a les quatre capitals catalanes i que va tenir un èxit important de participació. La Comissió 0,7 de Lleida va assistir a una de les assemblees postmarxa per informar de l'organització d'una Consulta Popular per l'Abolició del Deute Extern. Pensaven fer-la a Lleida el 13 de juny de 1999, aprofitant la celebració de les eleccions municipals i seguint el model de la *Consulta pel Reconeixement dels Drets Indígenes i Contra la Guerra d'Extermini* organitzada per l'EZLN (Ejército Zapatista de Liberación Nacional) a Mèxic i al món el març de 1999. Setmanes després de l'organització de la Consulta a Lleida, alguns membres de la Comissió 0,7 de Lleida van tornar a participar a l'assemblea de la Plataforma ADEU per presentar els resultats –molt exitosos– de la iniciativa (8.400 persones havien votat a la Consulta) i per plantejar una nova proposta: promoure l'organització d'una Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern a tot l'Estat espanyol aprofitant la celebració de les eleccions generals a principis de l'any 2000. A l'assem-

8.400 persones van participar a la Consulta Popular per l'Abolició del Deute Extern celebrada a Lleida el 13 de juny de 1999.

blea del 18 d'octubre de 1999, la Plataforma ADEU va acceptar el rept (XCADE, 2001).

La Plataforma 0,7 va sorgir l'any 1994 arrel de les acampades que es van organitzar arreu de l'Estat per protestar contra el model de cooperació del Govern espanyol amb els països del sud i per reivindicar que es destinés el 0,7% del PNB a l'ajuda al desenvolupament. La Plataforma exigia millores en la cooperació pel desenvolupament, la desaparició dels crèdits FAD i una distribució més justa dels recursos. La Plataforma va impulsar una campanya important a favor d'una llei de cooperació i, posteriorment, l'octubre de 1998, a l'assemblea de comissions de la Plataforma 0,7 que es va fer a Getafe, es va acordar donar suport a la Campanya DEDE, sense concretar la intensitat amb què se li donava aquest suport. Per la Plataforma 0,7, la Campanya DEDE havia d'exigir la condonació del deute a les institucions privades; ampliar els motius ètics tot reivindicant un deute històric; vincular el deute a d'altres demandes com la reducció de la despesa militar i l'impost Tobin, i lligar la Campanya a la lluita global per una democràcia econòmica mundial. A partir d'aquí, la Plataforma va començar a treballar en una campanya pròpia sobre el tema del deute, la campanya *Contra la deuda externa, por un desarrollo humano*, que preveia la realització d'una consulta social sobre el deute extern, inicialment en l'àmbit local –com a prova pilot– i més endavant a tot l'Estat. Aquesta prova pilot va ser la que, finalment, es va realitzar a Lleida el 13 de juny de 1999, el mateix dia de les eleccions municipals. Els bons resultats de l'experiència van animar la Comissió 0,7 de Lleida a promocionar la iniciativa de consulta estatal i a buscar organitzacions afins –com la Plataforma ADEU– que els ajudessin a tirar endavant el projecte. L'octubre de 1999, la Plataforma 0,7 va deci-

dir tirar endavant el projecte de consulta social i impulsar i integrar-se a la XCADE. La Plataforma 0,7 va aportar la seva estructura i els seus grups de treball a la Xarxa, fins al punt que, després de l'organització de la Consulta, a l'assemblea de Getafe del juliol de 2000, es va constatar que la Plataforma 0,7 pràcticament s'havia dissolt dins la Xarxa i que el treball com a Plataforma 0,7 era quasi inexistent.

A partir de l'octubre de 1999, es van començar a fer les primeres reunions de coordinació de la XCADE a Catalunya i les ciutats de Lleida i Terrassa es van convertir en els centres de coordinació a escala estatal i catalana respectivament. El 1r Encontre, el 27 de novembre de 1999 a Madrid, va suposar la constitució oficial de la Xarxa. A partir d'aquest moment, s'iniciava una etapa d'expansió de la proposta. El 29 i el 30 de gener, durant el 2n Encontre a Madrid, es comptava amb un centenar de poblacions adherides –la meitat catalanes– i representants de gairebé totes les regions de l'Estat. Durant aquests mesos, es van elaborar materials de sensibilització sobre el deute extern i de difusió de la Consulta Social. Arreu s'organitzaven xerrades, conferències, seminaris, exposicions i, les setmanes prèvies al 12 de març, totes les activitats de l'àmbit de la cooperació i la solidaritat van girar al voltant de la iniciativa.

El moment més àlgid del moviment va ser el 12 i el 19 de març de 2000. En prop de 500 localitats de tot l'Estat –la meitat de Catalunya–, es va dur a terme la Consulta Social amb una participació de més de 25.000 persones i la recollida d'1.087.792 vots –entre el 97% i el 98% a favor de l'abolició del deute–; sens dubte, va ser una experiència de mobilització social, sensibilització i democràcia participativa sense precedents.

El moment més àlgid del moviment va ser el 12 i el 19 de març de 2000 quan en prop de 500 localitats de tot l'Estat –la meitat de Catalunya–, es va dur a terme la Consulta Social amb una participació de més de 25.000 persones i la recollida d'1.087.792 vots –entre el 97% i el 98% a favor de l'abolició del deute.

Durant el període de la postconsulta i a partir del nou context, la XCADE va plantejar-se la seva continuïtat i la necessitat de redefinir-se. En el 3r Encontre (29 i 30 d'abril de 2000, a Barcelona), els seus integrants van apostar per continuar endavant amb les mobilitzacions de reivindicació de l'abolició del deute, una reivindicació que ara s'emmarcava dins l'exigència d'un nou model de globalització econòmica que establís unes relacions més justes entre els països del sud i del nord. Aquesta etapa de continuïtat i de redefinició es va concretar en diferents accions i mobilitzacions: la participació en les protestes contra l'assemblea anual del Banc Mundial (BM) i del Fons Monetari Internacional (FMI) a Praga, el setembre de 2000; la campanya de denúncia contra la política del Govern espanyol en la reconstrucció de l'Amèrica Central en el marc de la reunió del Grup Consultiu per la Reconstrucció de l'Amèrica Central, el gener de 2001; o la presentació de mocions a favor de la cancel·lació del deute extern a 203 municipis de l'Estat, entre d'altres.

Comunicació interna i externa

La XCADE es basa en un model de coordinació descentralitzat i assembleari. Les decisions es prenen a les assemblees locals, regionals i estatals i es compta amb una oficina tècnica estatal.

La XCADE es basa en un model de coordinació descentralitzat i assembleari. Les decisions es prenen a les assemblees locals, regionals i estatals i es compta amb una oficina tècnica estatal. Els col·lectius locals –anomenats nodes– s'organitzen a partir de la realització d'assemblees periòdiques, on estableixen les seves prioritats i les accions que volen dur a terme. Els nodes locals es coordinen entre si en els nodes regionals, que són un espai de coordinació format i definit per un grup de nodes locals que respon a un territori pròxim i específic, però que no necessàriament coincideix amb la di-

visió administrativa de l'Estat. El node regional pren les decisions en el marc de les assemblees regionals i estableix calendaris conjunts d'accions descentralitzades i unitàries. A l'Estat espanyol compta amb nodes regionals a Andalusia, Aragó, Astúries, les Illes Balears, les Illes Canàries, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Catalunya, Euskadi, Extremadura, Galícia, la Rioja, Madrid, Múrcia, Navarra i el País Valencià⁸.

Les assemblees estatals, anomenades *encontres*, són el màxim òrgan de decisió de la XCADE i són assemblees generals estatals obertes a l'assistència i la participació de tots els seus membres. Els *encontres* permeten l'intercanvi d'informació entre col·lectius i, alhora, estableixen les estratègies d'acció conjuntes a curt, mitjà i llarg termini. El 1r *Encontre* de la XCADE es va celebrar el 27 de novembre de 1999 a Madrid i va suposar la constitució oficial del moviment. A escala estatal, la XCADE compta amb comissions de treball sobre àmbits concrets relacionats amb les activitats del moviment. Són uns equips descentralitzats, integrats per membres de diferents nodes, que es coordinen mitjançant la xarxa telemàtica o a través de trobades específiques. La comissió té un caràcter autònom i treballa d'acord amb les línies d'acció i les decisions preses als *encontres*. Durant el seu període de màxima activitat, la XCADE comptava amb comissions de pressió política institucional, democràcia participativa, accions, educació i sensibilització, internacional, deute privat, comunicació, deute ecològic, finances i legal. La XCADE compta amb una oficina estatal de coordinació, que té un caràcter purament tècnic i operatiu, no pas de presa de decisions. Un equip de voluntaris i una persona alliberada integren l'equip de l'oficina. Als *encontres*, s'aprova i designa una regional com a responsable de la gestió i la ubicació de l'oficina estatal per un període mà-

El 1r *Encontre* de la XCADE es va celebrar el 27 de novembre de 1999 a Madrid i va suposar la constitució oficial del moviment.

Les noves tecnologies han resultat determinants per l'èxit organitzatiu i de participació de la Consulta i per la constitució del moviment. La Consulta Social va ser la primera gran mobilització social, a escala estatal, organitzada i coordinada a través d'Internet.

xim de dos anys, a partir dels quals la ubicació de l'oficina canvia.

Internament, la comunicació entre els individus i els col·lectius que integren la XCADE es du a terme a través de la xarxa telemàtica, les reunions de les comissions i les assemblees. Les noves tecnologies han resultat determinants per l'èxit organitzatiu i de participació de la Consulta i per la constitució del moviment. La Consulta Social va ser la primera gran mobilització social, a escala estatal, organitzada i coordinada a través d'Internet: "La Consulta va ser possible, en gran part, gràcies a un sistema de comunicació que ens va permetre trobar-nos en un espai comú des del qual vam poder construir un gran projecte" (XCADE, 2001:98). Durant el període d'organització de la Consulta, la pàgina web www.consultadeuda.org va ser clau per la constitució de multitud de nodes locals que, a través de la pàgina, es van assabentar del projecte i van poder accedir a tota la informació per tal d'impulsar la iniciativa. Les llistes de distribució van ser un altre dels elements fonamentals de la Xarxa, tant pel que fa a l'organització de la Consulta com durant el període posterior.

En l'àmbit de la comunicació externa, el treball realitzat per les comissions de premsa en els diferents nodes locals, regionals i estatals va ser molt important. Aquestes comissions s'encarregaven d'establir les relacions amb els mitjans de comunicació. Els grups locals contactaven amb els mitjans amb facilitat i aconseguien col·locar les seves notícies. A les comissions regionals i estatals, però, se'ls feia molt més difícil a causa de les rutines de producció dels mitjans que treballaven en aquest àmbit. Inicialment, es va obtenir molt poc ressò mediàtic, però a mesura que va anar avançant l'organització de la Consulta i, sobretot, en la recta final –especialment quan la iniciativa va ser il·lega-

litzada— va obtenir una gran difusió a través dels mitjans nacionals i estatals. Aquest fet va ser molt important per la difusió de la proposta en localitats que fins aleshores no coneixien la iniciativa o no li donaven prou credibilitat.

Objectius i demandes

Inicialment, la XCADE va sorgir amb la voluntat d'organitzar la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern; una consulta que no es plantejava com un objectiu en si mateix sinó com un instrument per tal d'aconseguir l'objectiu de fons: l'anul·lació del deute extern que els països empobrits havien contret amb el Govern espanyol i amb les entitats financeres privades, i també amb les institucions financeres multilaterals. Amb l'exigència de la cancel·lació total i immediata del deute de què era creditor l'Estat espanyol, la XCADE realitzava una demanda de màxims. La demanda específica d'abolició del deute extern s'emmarcava en un conjunt de demandes molt més àmplies com: la reforma i la democratització de les institucions i organismes internacionals; la inversió en desenvolupament social dels diners alliberats de les cancel·lacions; la fi de les condicionalitats en la concessió de crèdits; l'obertura de processos participatius en els mecanismes de cancel·lació del deute (XCADE, 2000a). En el 3r Encontre, celebrat a Barcelona després de la realització de la Consulta Social, la Xarxa va apostar per intensificar la denúncia de les causes estructurals de la pobresa i l'exclusió.

Per tal d'aconseguir l'objectiu de l'abolició del deute, la XCADE va organitzar la Consulta Social. Aquesta Consulta, com a campanya específica, es proposava sensibilitzar la societat, mobilitzar-la i pressionar polí-

La XCADE va sorgir amb la voluntat d'organitzar la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern.

Amb l'exigència de la cancel·lació total i immediata del deute de què era creditor l'Estat espanyol, la XCADE realitzava una demanda de màxims.

La Consulta, a banda de ser un instrument per exigir l'abolició del deute, va ser un instrument per incidir en l'exercici d'una major democràcia participativa.

ticament aquells que prenen les decisions en matèria de deute extern. La Consulta, a banda de ser un instrument per exigir l'abolició del deute, va ser un instrument per incidir en l'exercici d'una major democràcia participativa. En aquest sentit, la Consulta buscava aprofundir en el sistema democràtic vigent i reivindicava un model de democràcia radical (RCADE, 2001).

Mobilització social

La mobilització social impulsada per la XCADE parteix de dues línies d'actuació: la sensibilització i les accions de carrer. Tant en el període previ com després de l'organització de la Consulta, es van elaborar tríptics, documents de treball i informes que permetien divulgar les demandes de la Xarxa i analitzar la problemàtica de l'endeutament. Pel que fa a les accions de carrer, cal destacar les que es van realitzar abans, durant i després de la Consulta Social. Durant el període preparatori de la Consulta, podem recordar diverses accions: la que es va dur a terme a Barcelona, quan sis activistes de la Xarxa es van penjar del monument a l'Arc del Triomf amb pancartes que instaven a votar el dia de la Consulta Social; el mural gegant realitzat a la plaça de Catalunya, a Barcelona, amb una tela de set mil metres quadrats amb el logo "Deute Extern, Adéu!" i la participació de 300 voluntaris; l'acció de dos activistes de la Xarxa que es van penjar a les Torres Kio, a Madrid, durant prop de 24h; o l'acció d'un membre de la XCADE que es va penjar a la Sagrada Família, a 80 metres d'alçada, amb la pancarta: "Consulta Social 12 març".

La Consulta Social va ser l'acció més important de la XCADE i va suposar una de les mobilitzacions socials

més importants de la història recent de Catalunya i de l'Estat. El 12 de març de 2000, el mateix dia de les eleccions generals, la XCADE va dur a terme la Consulta Social. Una acció que va fer sortir al carrer —entre els dies 12 i 19 de març— més de 25.000 mil persones, en 458 municipis de tot l'Estat, i que va aconseguir un total d'1.087.792 vots, entre el 97% i el 98% dels quals van ser a favor de la cancel·lació del deute. Les setmanes prèvies a la realització de la Consulta, la iniciativa va mobilitzar 3.000 persones i 1.400 entitats. Tot i així, uns dies abans de la seva celebració, la Consulta va ser prohibida per la Junta Electoral Central i, el 12 de març de 2000, les forces policials van actuar per tal que no es dugués a terme. Catalunya va ser un dels indrets on la iniciativa va ser menys reprimida. De les 210 localitats acreditades, 188 van poder obtenir resultats i en 27 municipis es va tornar a sortir amb les taules de votació el dia 19 de març. A la resta de l'Estat, de les 276 localitats acreditades, tan sols 76 van poder recollir resultats —en molts casos parcials— i les 200 localitats restants no van arribar a muntar les taules de votació o van ser desmuntades quasi sense haver obtingut resultats significatius. En conseqüència, la Consulta es va repetir el 19 de març a la major part de l'Estat. Les preguntes que es van formular van ser: (1) Està a favor que el Govern espanyol cancel·li totalment el deute extern que mantenen amb ell els països empobrits? (2) Està a favor que l'import del pagament anual del deute cancel·lat es destini a les poblacions dels països empobrits pel seu propi desenvolupament? (3) Està a favor que els tribunals investiguin l'enriquiment il·lícit dels fons prestats que fan els poderosos del nord i del sud i que aquesta quantitat sigui retornada als seus pobles?

Malgrat l'èxit de la iniciativa, la realització de la Consulta va generar una sèrie de conflictes amb les organit-

Uns dies abans de la seva celebració, la Consulta va ser prohibida per la Junta Electoral Central i, el 12 de març de 2000, les forces policials van actuar per tal que no es dugués a terme.

A la resta de l'Estat, el dia 12 de març tan sols 276 localitats acreditades van poder recollir resultats i la Consulta es va repetir el 19 de març a la major part de l'Estat.

Malgrat l'èxit de la iniciativa, la realització de la Consulta va generar una sèrie de conflictes amb les organitzacions que treballaven el tema del deute extern dins l'Estat.

zacions que treballaven el tema del deute extern dins l'Estat. Intermón, per una banda, va optar per no pronunciar-se sobre la iniciativa i es va mantenir al marge del procés, mentre que les organitzacions més conservadores de la Campanya DEDE –amb la Conferència Episcopal al capdavant– es van posicionar públicament en contra quan la Consulta va ser prohibida per la Junta Electoral Central. Tot i així, Justícia i Pau sempre es va mantenir al costat de la XCADE i va donar suport a la proposta, malgrat les pressions que va rebre. De la mateixa manera, la major part dels grups locals de les organitzacions que integraven la Campanya DEDE van participar activament en la iniciativa i van fer cas omís dels pronunciaments oficials. Un cop celebrada la Consulta, i després de l'èxit de la mobilització, les organitzacions que inicialment s'havien pronunciat en contra ara es felicitaven dels resultats, en feien difusió i, en determinats comunicats, fins i tot presentaven el nombre de signatures recollides per la Campanya al costat del milió de vots aconseguits per la Consulta, com si la Campanya DEDE hagués promogut ambdues iniciatives. Posteriorment a la celebració de la Consulta, la XCADE va continuar organitzant activitats de denúncia de l'endeutament extern, com l'acció que es va fer al Congrés dels Diputats per exigir la cancel·lació del deute, el novembre de 2000; les accions dutes a terme a Madrid arrel de la reunió del Grup Consultiu per la Reconstrucció de l'Amèrica Central, el gener de 2001; i altres activitats de celebració del 1r aniversari de la Consulta.

Les accions promogudes per la XCADE es caracteritzen principalment per la desobediència civil i la descentralització.

Les accions promogudes per la XCADE es caracteritzen principalment per dos elements: la desobediència civil i la descentralització. Tot i que no totes les activitats compten amb aquestes característiques, les mobilitzacions més emblemàtiques sí que inclouen aquests

elements. La mobilització més important de la XCADE, la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, es va convertir en un acte de desobediència civil massiu ja que, malgrat la seva prohibició, milers de ciutadans van sortir al carrer i van reivindicar el dret a la llibertat d'expressió i a la participació en la iniciativa. D'altra banda, la seguda que es va fer al Congrés dels Diputats, el novembre de 2000, per tal d'exigir l'abolició del deute va ser un altre dels punts àlgids de repercussió mediàtica del moviment després de la Consulta. L'acció al Congrés, inspirada en l'estratègia de desobediència civil, va ser reprimida durament per la policia i es va saldar amb vuit detinguts i desenes de persones ferides. Les imatges recollides per les càmeres de televisió i retransmeses pels diversos canals evidenciaven la brutalitat policial vers un grup de persones amb una actitud de protesta totalment pacífica. La descentralització és l'altre element característic en les accions de la Xarxa. Un mes abans de la Consulta, els grups promotors de diferents localitats van organitzar –de forma paral·lela– penjades de cartells, balls de gegants i lectures de manifestos per tal de donar-li difusió. La mateixa Consulta –i la celebració del seu 1r aniversari– es va organitzar simultàniament a centenars de municipis.

Amb el temps, l'acció de la Xarxa s'ha estabilitzat i ha donat lloc a mobilitzacions puntuals de denúncia de l'endeutament. Al mateix temps, la Xarxa s'ha sumat a protestes més àmplies com l'organització del viatge a Praga per participar en les mobilitzacions contra l'assemblea del BM i el FMI, el setembre de 2000 (a partir del qual va sorgir el *Moviment de Resistència Global* (MRG) a Catalunya), i la participació –en menor mesura– en la Campanya contra el Banc Munidal-Barcelona 2001, el juny de 2001.

La Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, es va convertir en un acte de desobediència civil massiu ja que, malgrat la seva prohibició, milers de ciutadans van sortir al carrer i van reivindicar el dret a la llibertat d'expressió i a la participació en la iniciativa.

Pressió política institucional

La XCADE defineix la pressió política institucional com “el conjunt d’accions que tenen com a últim objectiu canviar les decisions sobre els aspectes relacionats amb el deute extern dels països empobrits amb l’Estat espanyol” (RCADE, 2000:1). Es tracta d’una estratègia de mobilització ciutadana i de creació de nous espais de democràcia participativa a partir d’una interlocució directa entre les persones que es mobilitzen i els representants a les institucions. L’estratègia de pressió política de la XCADE es basa en la mobilització social i té com a primer objectiu la incidència en l’àmbit local. Segons la XCADE, per tal d’influir en la presa de decisions polítiques és necessari: 1) Sensibilitzar la societat civil en matèria de deute extern i democràcia. 2) Una presència permanent en els mitjans de comunicació. 3) Establir contactes amb les institucions polítiques i els organismes competents en matèria de deute extern: observació i *lobby*.

De bon principi, la XCADE va apostar per una estratègia de pressió política de baix cap a dalt –és a dir, des de l’àmbit local fins a l’estatal, passant pel regional– perquè considerava que la pressió política local repercutiria en l’estratègia de pressió als diferents parlaments autonòmics. En darrer terme, es deixava la incidència al Congrés dels Diputats a Madrid a l’espera d’haver obtingut nombrosos suports locals i regionals. En l’àmbit local, l’estratègia de pressió política s’exercia a través dels nodes locals. L’acció més important que es va dur a terme en aquest àmbit, just després de la Consulta Social, va ser la presentació de mocions als plens municipals respectius que exigien un posicionament sobre les preguntes formulades el dia de la Consulta i la promoció de nous espais de democràcia parti-

L’estratègia de pressió política de la XCADE es basa en la mobilització social i té com a primer objectiu la incidència en l’àmbit local.

cipativa. En total, es van aprovar fins a 203 mocions municipals⁹, en un procés que va permetre la formació de la ciutadania sobre el funcionament dels ajuntaments: interlocutors, estructura de presa de decisions, reglament orgànic municipal. En l'àmbit autonòmic, a Catalunya, la XCADE va comparèixer –el novembre de 2000– davant la Comissió d'Afers Estrangers per la Unió Europea, Cooperació i Solidaritat del Parlament de Catalunya. En la compareixença, la XCADE va presentar els resultats de la Consulta Social, va exigir a la Comissió que traslladés al Ple del Parlament les tres preguntes de la Consulta perquè fossin contestades oficialment, va demanar que el Parlament elevés una iniciativa parlamentària al Congrés dels Diputats i que la Generalitat no comptabilitzés els crèdits a l'exportació com a Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD). En d'altres parlaments autonòmics, els nodes regionals de la XCADE van realitzar iniciatives similars; van presentar demandes concretes al parlament corresponent i van realitzar entrevistes a diferents parlamentaris. A Extremadura, dos membres de la XCADE van comparèixer –el 21 de juny de 2001– davant la Comissió de Política i Societat de l'Assemblea d'Extremadura per tal d'exposar els objectius de la XCADE, especialment els que es referien a l'àmbit de la democràcia participativa. A Andalusia, el febrer de 2001, es van realitzar entrevistes amb el president del Parlament d'Andalusia, Javier Torres Vela, i amb el secretari general del PSOE, Manuel García, per tal d'estudiar vies que permetessin una compareixença en el Ple del Parlament. A escala estatal, el 25 de novembre de 2000, es va lliurar un informe detallat de la Consulta al registre del Congrés dirigit a tots els diputats i diputades, on es criticava, a més, el Pla Director de la Cooperació Espanyola i l'actuació del Govern davant la situació d'emergència que es vivia a

En total, es van aprovar fins a 203 mocions municipals, en un procés que va permetre la formació de la ciutadania sobre el funcionament dels ajuntaments: interlocutors, estructura de presa de decisions, reglament orgànic municipal.

l'Amèrica Central. El lliurament va anar acompanyat –hores després– d'una acció de protesta a les escales del Congrés dels Diputats, que va ser víctima de la repressió policial. A mesura que l'estratègia de pressió política institucional arribava a un punt d'interlocució directa amb els diputats i diputades, la XCADE es mostrava més reticent a establir el diàleg amb els partits del Congrés i, finalment, va aturar l'estratègia de pressió política. L'escepticisme vers la classe política i vers el treball amb els partits, la por a la cooptació i el record del *Pacto por la Solidaridad* (Fanjul, 1999), en el qual va participar la Plataforma 0,7, van ser factors claus a l'hora de prendre aquesta decisió.

En el marc de la pressió política institucional, la XCADE, la Campaña DEDE i Intermón van col·laborar entre elles intercanviant informacions i dades tècniques.

En el marc de la pressió política institucional, la XCADE, la Campaña DEDE i Intermón van col·laborar entre elles intercanviant informacions i dades tècniques. L'any 2000, un conjunt de persones vinculades a la Comissió de Pressió Política Institucional de la XCADE van detectar la necessitat d'aprofundir en la investigació al voltant del tema del deute, per tal d'obtenir dades que es poguessin utilitzar des dels moviments socials per pressionar el Govern en relació a les polítiques que executava. Amb aquest objectiu, va néixer l'Observatori del Deute en la Globalització¹⁰. Un projecte impulsat des de la XCADE que compta amb la col·laboració dels tècnics d'Intermón i dels que havien treballat en la Campaña DEDE.

5. Jubileu 2000

Jubileu 2000, constituït oficialment l'any 1996, va ser una coalició internacional –amb presència en més de 60 països– que, coincidint amb la celebració de l'any jubilar, exigia la cancel·lació dels deutes impagables dels països més pobres del món. Una de les accions més importants que va dur a terme la coalició va ser la recollida de 24 milions de signatures, provinents de 169 països, que donaven suport a la petició de condonació del deute dels països més empobrits. La coalició va posar punt final a la seva trajectòria el juny de 2001, data de la cloenda de la campanya.

Jubileu 2000, constituït oficialment l'any 1996, va ser una coalició internacional –amb més de 60 països– que, coincidint amb l'any jubilar, exigia la cancel·lació dels deutes impagables dels països més pobres del món.

Orígens i evolució

Els orígens de la campanya Jubileu 2000 es remunten a l'any 1994, quan els britànics Martin Dent –professor de la Keele University– i Bill Peters –exdiplomàtic a Malawi– van considerar la importància de rescatar el concepte de justícia del Jubileu bíblic i van començar la gestació de la campanya. L'abril de 1996, tres de les agències de desenvolupament cristianes més grans de la Gran Bretanya i el *World Development Movement* van presentar oficialment la iniciativa. A partir d'aquest moment, altres organitzacions britàniques van adherir-se a la campanya fins que, l'octubre de 1997, es va constituir la Coalició Jubileu 2000 a la Gran Bretanya. La Coalició comptava amb 30 organitzacions nacionals i una junta integrada per membres de l'església, sindicats, agències d'ajuda, campanyes i grups de comuni-

La vinculació de diferents col·lectius, juntament amb els pronunciaments públics de l'església catòlica en relació al concepte del Jubileu, van ser factors decisius per la propagació del moviment del deute a Europa, a l'Àfrica, a l'Amèrica Llatina i a l'Àsia.

tats negres. L'any 2000, Jubileu 2000 Gran Bretanya aglutinava més de 150 organitzacions.

La vinculació de diferents col·lectius, juntament amb els pronunciaments públics de l'església catòlica en relació al concepte del Jubileu, van ser factors decisius per la propagació del moviment a Europa, a l'Àfrica, a l'Amèrica Llatina i a l'Àsia. L'abril de 1998, es va constituir formalment el moviment del Jubileu a l'Àfrica, en el transcurs del llançament de la Campanya Africana Jubileu 2000, que va tenir lloc a Accra, Ghana, del 16 al 19 d'abril de 1998, i en el qual van participar activistes i delegats de vint països africans. A Europa, les campanyes estatals de Jubileu 2000 i d'altres organitzacions internacionals es van reunir a Roma, Itàlia, del 15 al 17 d'octubre de 1998, per tal d'establir les polítiques i les estratègies que es volien seguir en el transcurs de la campanya (polítiques i estratègies que van quedar recollides al *Llamamiento del Jubileo para la cancelación de la deuda y para la justicia económica*). El gener de 1999, a Tegucigalpa, Hondures, va prendre forma la Campanya Jubileu 2000 Amèrica Llatina i el Carib, en el marc d'una trobada regional en què van participar 15 països del continent i 10 d'uropeus, nordamericans i africans. A la *Declaración de Tegucigalpa*, la Plataforma Llatinoamericana i Caribenya 2000 reivindicava els orígens de l'endeutament en la situació d'esclavitud i explotació a la qual havien estat sotmesos aquests pobles. La campanya llatinoamericana exigia anul·lar, l'any 2000, el deute immoral i il·legítim dels països del sud.

Les plataformes continentals de Jubileu 2000 van avançar vers un discurs i una estratègia comunes, a partir de trobades continentals i encontres internacionals. Malgrat tot, hi havia diferències en la concepció de l'endeutament i en les demandes que es feien als governs i

a les institucions internacionals. Aquestes discrepàncies, que ja es van manifestar en trobades anteriors com la de Roma, l'octubre de 1998, van donar lloc a la creació, el 1999, del moviment internacional Jubileu Sud. Aquest moviment, impulsat per organitzacions africanes, llatinoamericanes i asiàtiques, reivindicava la cancel·lació total del deute –sense limitar-se al deute impagable dels països més empobrits– i qualificava l'endeutament d'immoral i il·legítim. Jubileu Sud considerava que les campanyes occidentals tenien un pes massa rellevant en el moviment internacional Jubileu 2000, especialment la campanya britànica; d'aquí la necessitat de constituir un moviment integrat únicament per organitzacions del sud. A partir d'aquest moment, en el calendari internacional de mobilitzacions, es van començar reflectir les dues línies de treball. De vegades van coincidir en el temps, com a les protestes que es van fer a Colònia i a Gènova contra la cimera del G8, d'altres van impulsar activitats pròpies com la Setmana Mundial d'Acció Contra el Deute de Jubileu Sud, el juliol de 2001, o la Conferència Internacional de Jubileu 2000 a Bamako (Mali), l'abril de 2001.

En el transcurs dels 4 anys de campanya, Jubileu 2000 va arribar a aglutinar organitzacions en més de 60 països. Tal com explicava la responsable d'Amèrica Llatina de Jubileu 2000, Liana Cisneros¹¹: «El moviment internacional es va formar *de facto*, no va existir una estructura per seguir o per consultar. No hi va haver una uniformitat de criteris, tot i que Jubileu 2000 Gran Bretanya i d'altres campanyes del nord van mostrar una presència dominant a escala internacional». La Campanya Jubileu 2000 es va dissoldre a finals de l'any 2000, coincidint amb la fi del mil·lenni. Els col·lectius integrants del moviment a la Gran Bretanya es van dividir en tres campanyes/organitzacions: *Jubilee Plus*, *Drop the*

Jubileu Sud considerava que les campanyes occidentals tenien un pes massa rellevant en el moviment internacional Jubileu 2000, especialment la campanya britànica; d'aquí la necessitat de constituir un moviment integrat únicament per organitzacions del sud.

Debt, Jubilee Debt Campaign UK. En l'àmbit internacional, els grups membres van constituir, l'abril de 2001 a Bamako, el Moviment Internacional per la Justícia Econòmica i Social.

Comunicació interna i externa

Tot i que cada coalició estatal de Jubileu 2000 comptava amb un model organitzatiu propi, a escala regional i internacional no existia cap estructura i s'aprofitaven les trobades internacionals per establir les línies d'acció del moviment.

Les coalicions estatals i regionals de Jubileu 2000 es coordinaven informalment. Tot i que cada coalició estatal comptava amb un model organitzatiu propi, a escala regional i internacional no existia cap estructura i s'aprofitaven les trobades internacionals com la de Roma (1999), Colònia (1999), Okinawa (2000) i Gènova (2001), per establir les línies d'acció del moviment. D'altra banda, la pàgina web de Jubileu 2000, impulsada des de la Gran Bretanya, era una eina important de coordinació ja que informava puntualment de les activitats que es realitzaven a tots els continents, divulgava informes d'investigació i promovia idees per a la mobilització.

Objectius i demandes

La campanya de Jubileu 2000 tenia com a objectiu exposar davant l'opinió pública la injustícia de l'endeutament i la desigualtat en les relacions entre nacions deutors i creditors i crear una consciència creixent als països del nord respecte a l'impacte del deute. En relació a les exigències de cancel·lació del deute, Jubileu 2000 demanava la reducció dels endarreriments dels deutes impagables dels països més pobres del món, incloent-hi el deute privat, el deute bilateral i el deute multilateral. Per la coalició internacional, el procés de

reducció del deute s'havia de dur a terme mitjançant un procés just i transparent de consulta amb els creditors i els deutors de cada país. Jubileu 2000 creia que tant els creditors com els deutors havien de fer-se responsables dels alts nivells d'endeutament.

Jubileu 2000 exigia la cancel·lació del deute partint de l'anàlisi de tres elements: els deutes impagables dels països pobres, l'any 2000 i un procés just i transparent. La coalició internacional exigia la cancel·lació dels deutes impagables, aquells que mai no podrien ser pagats o que serien pagats a través de vies inacceptables com, per exemple, la retallada dels recursos destinats a l'educació, la sanitat i l'habitatge. En aquest sentit, es proposava rebaixar el deute a un nivell que permetés que els pagaments es poguessin realitzar sense que impliquessin uns costos humans inacceptables. Jubileu 2000 va identificar 52 països que necessitaven una cancel·lació del deute urgentment. L'any 2000 era un altre dels conceptes fonamentals per la coalició perquè oferia l'oportunitat de cancel·lar els deutes als països més pobres. Sota la inspiració de l'any jubilar, el moviment reclamava establir un nou mecanisme que restaurés l'equilibri social. Pel que fa al procés de condonació, Jubileu 2000 exigia un procés just i transparent, que assegurés la plena participació dels deutors en les negociacions. L'actual procés implicava la negociació en secret dels préstecs internacionals entre les elits locals i els creditors més poderosos com el FMI, el BM i les agències governamentals de crèdit a l'exportació.

En relació a l'estratègia de reestructuració dels pagaments del deute, la iniciativa més important que es va establir va ser la Iniciativa PPAE. Jubileu 2000 no es mostrava gaire optimista amb aquest procés ja que considerava que, per tal que la Iniciativa tingués un im-

Jubileu 2000 exigia la cancel·lació del deute partint de l'anàlisi de tres elements: els deutes impagables dels països pobres, l'any 2000 i un procés just i transparent.

La coalició internacional exigia la cancel·lació dels deutes impagables, aquells que mai no podrien ser pagats o que serien pagats a través de vies inacceptables.

pacte significatiu, havia de proporcionar una cancel·lació del deute més gran a més països. La Iniciativa PPAA identificava 41 països amb necessitat urgent de cancel·lació dels deutes, mentre que Jubileu 2000 n'identificava 52, i havia de permetre una condonació en un marc temporal més curt. Descontent amb la Iniciativa PPAA, Jubileu 2000 proposava un nou sistema de préstecs i crèdits internacionals basat en un model d'arbitratge independent. Aquest model implicaria una nova etapa en el finançament públic global per la cancel·lació del deute i l'aprovació de nous préstecs, negociats de forma justa i transparent. Jubileu 2000 proposava la creació d'un Organisme de Revisió del Deute, supervisat per les Nacions Unides o un organisme independent similar. Aquest nou procés corregiria les errades de la Iniciativa PPAA i asseguraria que els fons alliberats per la cancel·lació s'invertissin correctament en les prioritats de desenvolupament i reducció de la pobresa, prèviament acordades. L'Organisme de Revisió del Deute examinaria futures ofertes de préstecs i introduiria una certa disciplina en la concessió dels préstecs, per tal de prevenir noves crisis (Jubileu 2000, 2000).

L'activitat més emblemàtica de la coalició va ser la recollida de més de 24 milions de signatures, arreu del món, que exigien als caps d'estat del G8 la condonació dels deutes impagables dels països més pobres del món.

Mobilització social

La mobilització social promoguda per Jubileu 2000 sempre es va realitzar paral·lelament a l'estratègia de pressió política institucional. L'activitat més emblemàtica de la coalició va ser la recollida de milions de signatures, arreu del món, que exigien als caps d'estat del G8 la condonació dels deutes impagables dels països més pobres del món. Aquesta petició va ser la més gran de la història, amb un total de 24.100.000 signatures recollides en 166 països. El 19 de juny de 1999, amb

motiu de la cimera del G8 a Colònia, una delegació de la campanya va lliurar 17 milions de signatures –les que s'havien recollit fins aleshores– al canceller alemany, Gerard Schröder, i als caps d'estat del G8. A la Cimera del Mil·lenni de les Nacions Unides, celebrada a Nova York el setembre de 2000, la campanya va lliurar al president de l'ONU, Kofi Annan, els més de 24 milions de signatures recollides.

Les cimeres del G8 van ser l'altre punt de referència i de mobilització de Jubileu 2000. La primera mobilització important que coincidia amb una cimera del G8 va ser a Birmingham, el 16 de maig de 1998. Durant aquesta mobilització, 70.000 persones van fer una cadena humana que envoltava el centre de la ciutat. A la cimera del G8 celebrada a Colònia, el juny de 1999, Jubileu 2000 va organitzar una cadena humana de 10 quilòmetres, integrada per prop de 50.000 activistes que exigien la condonació dels deutes impagables. Els organitzadors de les mobilitzacions va aprofitar la cimera per presentar als caps d'estat del G8 els 17 milions de signatures que s'havien recollit en suport a la petició a favor de la condonació del deute. La cimera del G8 a Okinawa, del 21 al 23 de juliol de 2000, va centrar les mobilitzacions prenent el país amfitrió –el Japó– com a punt de referència. Jubileu 2000 va convocar concentracions regulars davant les ambaixades japoneses, va fer enviaments de postals al Govern del Japó i va organitzar protestes davant els ministeris de finances dels països del G8. Un dia abans de l'inici de la cimera, el 20 de juliol, i de resultes de la tasca de pressió política exercida per Jubileu 2000, el president nigerià Obasanjo (president del G77), el president sud-africà Mbeki (president de la Conferència de les Nacions No Alineades) i el president algerià Bouteflika (president de l'Organització de la Unitat Africana) es van reunir amb els

Les cimeres del G8 van ser l'altre punt de referència i de mobilització de Jubileu 2000.

A les protestes contra la cimera del G8 de Gènova, el juliol de 2001, la campanya internacional de Jubileu 2000 havia posat punt final a la seva trajectòria i van ser les organitzacions i campanyes sorgides de la seva experiència les que es van sumar als actes de protesta.

caps d'estat del G8, a Tòquio, per discutir sobre la problemàtica del deute. El 24 de setembre, a Praga, amb motiu de l'assemblea del FMI i del BM, Jubileu 2000 –juntament amb una àmplia coalició d'ONG– va convocar una marxa pels carrers de la capital txeca, que va reunir prop de 3.000 persones. En el marc de les mobilitzacions, alguns membres de Jubileu 2000 es van reunir amb representants del FMI i del BM. A la mateixa ciutat, el 26 de setembre, diferents col·lectius antiglobalització van convocar marxades i accions directes no violentes per mostrar el seu desacord amb les polítiques del BM i el FMI. Jubileu 2000 no va participar en aquests actes. A les protestes contra la cimera del G8 de Gènova, el juliol de 2001, la campanya internacional de Jubileu 2000 havia posat punt final a la seva trajectòria i van ser les organitzacions i campanyes sorgides de la seva experiència (Drop the Debt, Jubilee Debt Campaign UK, Jubilee Plus i el Moviment Internacional de Jubileu per la Justícia Econòmica i Social) les que es van sumar als actes de protesta. D'entre aquestes organitzacions, cal destacar Drop the Debt, la successora de Jubileu 2000 que es va implicar més en les mobilitzacions contra el G8. Drop the Debt es va afegir a la campanya unitària del *Genova Social Forum* (integrada per sindicats, ONG, partits polítics, grups d'església i una gran diversitat de col·lectius), organitzador de les activitats de protesta. En el marc d'aquesta plataforma, Drop the Debt va ser de les poques organitzacions que es van negar a participar en les seves activitats i fins i tot va rebutjar les accions de desobediència civil i d'acció directa no violenta organitzades per la campanya unitària.

Pressió política institucional

El moviment internacional de Jubileu 2000 va centrar la seva estratègia de pressió política institucional vers els caps d'estat dels països rics i les institucions financeres internacionals. El Canadà, França, la Gran Bretanya, els EUA, Alemanya, el Japó, Itàlia i Rússia, com a integrants del G8, són els països creditors més importants del deute dels estats empobrits i, al mateix temps, compten amb l'accionariat majoritari del FMI i el BM. En conseqüència, a partir de la cimera de Birmingham, el maig de 1998, les reunions del G8 es van convertir en el punt de mira de Jubileu 2000. Aquesta cimera, a banda de suposar un èxit sense precedents de mobilització, va marcar un punt d'inflexió. Fins aquest moment, la problemàtica del deute mai no havia estat discutida en una cimera del G8. Tres mesos abans de l'encontre, el tema tampoc no es trobava a l'agenda política, mentre que, el cap de setmana de la cimera, la qüestió del deute havia entrat a formar part de l'agenda oficial. Malgrat la importància de les protestes que hi van haver, els líders del G8 no van fer cap pas endavant en les promeses de progrés i de justícia econòmica i social pels països empobrits. En el marc de la cimera de Colònia, el juny de 1999, els caps d'estat del G8 van prometre la cancel·lació de 100 bilions de dòlars de deute i la revisió de la Iniciativa PPAE. Es tractava d'una xifra important, però els governs creditors sabien que no rebrien bona part d'aquests 100 bilions de dòlars i, en conseqüència, havien previst la cobertura de les pèrdues. Tot i que es tractava d'un bon començament, en molts països aquesta condonació no va tenir un impacte significatiu en els seus pagaments. Les cimeres posteriors d'Okinawa –juliol de 2000– i de Gènova –juliol de 2001– van resultar, un cop més, decebedores malgrat la importància de les mobilitzacions.

Jubileu 2000 va centrar la seva estratègia de pressió política institucional vers els caps d'estat dels països rics i les institucions financeres internacionals.

Malgrat la importància de les protestes que hi va haver, els líders del G8 no van fer cap pas endavant en les promeses de progrés i de justícia econòmica i social pels països empobrits.

6. *Jubileu sud*

Jubileu Sud és una coalició internacional, constituïda el novembre de 1999 a Gauteng, Sud-àfrica, i integrada per prop de 80 grups de més de 40 països del sud.

Jubileu Sud és una coalició internacional, constituïda el novembre de 1999 a Gauteng, Sud-àfrica, i integrada per prop de 80 campanyes, moviments socials, organitzacions, comunitats, ONG i formacions polítiques de més de 40 països del sud. L'objectiu de Jubileu Sud és reivindicar les arrels històriques del deute i les seves causes estructurals, per tal d'exigir-ne la cancel·lació immediata. Per Jubileu Sud, el fet d'erigir-se com una veu unitària des dels països del sud, amb demandes i propostes pròpies, és un dels elements claus del moviment.

Orígens i evolució

Jubileu Sud va sorgir arrel de les discrepàncies existents en el discurs, les demandes i el model organitzatiu de Jubileu 2000.

La constitució formal de Jubileu Sud va tenir lloc el novembre de 1999 a la Cimera Sud-Sud de Johannesburg, Gauteng, Sud-àfrica. La cimera va reunir 119 líders i representants de campanyes, moviments socials, organitzacions populars, religioses, professionals i polítiques de 35 països de l'Àfrica, l'Àsia i el Pacífic i l'Amèrica Llatina i el Carib. Però, els orígens de Jubileu Sud es remunten als anys 1997 i 1998, moment en què es van començar a produir varies iniciatives i intercanvis entre grups de les tres regions de l'Àfrica, l'Amèrica Llatina i l'Àsia. Jubileu Sud va sorgir arrel de les discrepàncies existents en el discurs, les demandes realitzades i el model organitzatiu de Jubileu 2000. Jubileu Sud considerava que les campanyes occidentals tenien un paper preponderant dins de Jubileu 2000 que en determinava

l'estratègia. Per aquest motiu, van considerar necessari crear un moviment pròpiament del sud, que reclamés la il·legitimitat del deute i reivindicés el deute històric, ecològic i social que els països rics havien contret amb ells. En el transcurs de l'any 1998, es va produir la convergència de diferents iniciatives que, el novembre de 1998, coincidint amb la reunió internacional de campanyes del Jubileu a Roma, van desembocar en la decisió de crear un comitè que convoqués una Cimera Sud-Sud prèvia a la constitució del moviment. El comitè es va crear i va celebrar la primera reunió el març de 1999 a Gauteng, Sud-àfrica, amb l'objectiu de planificar la cimera constitutiva de la coalició. D'acord amb l'estratègia de convertir Jubileu Sud en una xarxa àmplia, el comitè convocant va aprofitar les mobilitzacions contra la cimera del G8 a Colònia, ja que es tractava d'un punt significatiu de trobada de campanyes i col·lectius d'arreu del món. En aquest sentit, el comitè va treballar per dur a terme diverses activitats en el marc de les accions contra la cimera del G8.

Del 18 al 21 de novembre de 1999, es va celebrar la primera Cimera Sud-Sud de Jubileu a Gauteng, Sud-àfrica. La cimera va reunir diversos col·lectius de més de 35 països de l'Àfrica, l'Amèrica Llatina i el Carib i de l'Àsia i el Pacífic, en una trobada que va permetre avançar vers una anàlisi, una visió i una estratègia conjuntes per part dels països del sud. Com a resultat de la cimera, es va aprovar la *Declaración de la Cumbre Sur-Sur*, que establia el marc conceptual i la perspectiva en relació a la problemàtica del deute extern; un posicionament sobre les iniciatives d'alleugeriment del deute i una estratègia, una plataforma, una agenda i un programa d'acció del moviment. A partir de la cimera de Gauteng, es va iniciar una tasca de construcció del moviment i es van desenvolupar estructures regionals, que

A partir de la cimera de Gauteng, el novembre de 1999 es va iniciar una tasca de construcció del moviment i es van desenvolupar estructures regionals, que van permetre aprofundir en la participació i estimular la coordinació i el contacte entre les regions.

van permetre aprofundir en la participació i estimular la coordinació i el contacte entre les regions. En relació a les organitzacions del nord, Jubileu Sud va convocar una sèrie de reunions –anomenades *diàlegs*– amb la intenció d'establir contactes amb les campanyes de Jubileu i amb els moviments socials i ONG del nord, per tal de crear *partenariats* sud-nord en les campanyes del deute més enllà de l'any 2000. Aquests diàlegs van culminar amb la celebració de la Consulta Sud-Nord a Dakar—de l'11 al 16 de desembre de 2000— en la qual van participar representants de les campanyes del deute d'arreu del món.

Un dels col·lectius del nord amb qui Jubileu Sud va establir un contacte i un treball més permanent va ser el CADTM de Bèlgica, amb qui coincidia àmpliament en el discurs i les demandes.

Un dels col·lectius del nord amb qui Jubileu Sud va establir un contacte i un treball més permanent va ser el CADTM¹² (*Comité pour l'Annulation de la Dette du Tiers Monde*) de Bèlgica, amb qui coincidia àmpliament en el discurs i les demandes. El CADTM compartia les discrepàncies de Jubileu Sud en relació a la campanya Jubileu 2000. Creat l'any 1990 i amb seu a Brussel·les, el CADTM és una xarxa internacional que té grups de treball a l'Amèrica Llatina i a l'Àfrica. El seu principal eix de treball és el deute extern. Reivindica la seva anul·lació i la fi de les polítiques d'ajustament estructural imposades als països de la perifèria. D'altres reivindicacions del Comitè són l'expropiació dels béns dipositats al nord pels rics del sud i la devolució al seus pobles; l'impost sobre les fortunes; el rebuig a l'Acord Multilateral d'Inversions; l'impost sobre les transnacionals financeres i el dret dels països de la perifèria al proteccionisme. El CADTM és una xarxa d'investigació, sensibilització i mobilització, integrada per individus i col·lectius, i participa de l'extensió d'ATTAC i del procés del Fòrum Social Mundial (Toussaint, 2002).

Comunicació interna i externa

A Jubileu Sud, la comunicació interna es produeix a dos nivells, l'internacional i el regional, que alhora s'interconnecten entre ells. En l'àmbit internacional, el marc decisorí són les reunions internacionals en què participen els integrants del moviment i on s'estableixen els objectius, les línies estratègiques, les mobilitzacions i els grups de treball. La primera d'aquestes reunions, la Cimera Sud-Sud, va suposar la constitució formal del moviment, el novembre de 1999. A partir d'aquesta cimera, es va establir l'estructura global de xarxa, amb un comitè de coordinació internacional (CCI) i un secretariat. El comitè de coordinació, l'integren nou membres, tres representants d'organitzacions de cadascuna de les tres regions, que són elegits per les seves respectives àrees geogràfiques. Els membres del CCI treballen a partir del voluntariat i compten amb responsabilitats en les seves organitzacions i campanyes nacionals. El CCI s'encarrega de promoure els principis de Jubileu Sud, basats en els acords de la declaració de la Cimera Sud-Sud, i de representar la xarxa en les trobades i reunions internacionals. El comitè compta amb un òrgan de suport: el secretariat.

En l'àmbit regional, es desenvolupen estructures de coordinació per àrees geogràfiques, que pretenen aprofundir en la participació de les organitzacions membres i és des d'on s'elabora un discurs i es plantegen unes mobilitzacions adequades a cada àmbit. Cadascuna d'aquestes estructures regionals convoca assemblees pròpies i compta amb comitès de coordinació regionals. A l'Àsia i el Pacífic, es va crear un comitè de coordinació integrat per 12 organitzacions, 10 estatals i 2 regionals, i els seus membres representaven totes les subregions de l'àrea. A l'Àfrica, es va treballar en la construcció d'es-

A partir de la cimera de Gauteng, es va establir l'estructura global de xarxa, amb un comitè de coordinació internacional i un secretariat.

En l'àmbit regional, es desenvolupen estructures de coordinació per àrees geogràfiques.

tructures subregionals: del sud, el centre i el nord del continent. A l'Amèrica Llatina, es va constituir –el gener de 1999, a Tegucigalpa– la Campanya Jubileu 2000 Amèrica Llatina i el Carib, que, a partir de l'abril de 2001, va passar a anomenar-se *Jubileu Sud Amèriques*.

Objectius i demandes

Jubileu Sud defensa unes demandes de màxims a l'hora d'exigir l'anul·lació total del deute extern. Considera que el deute és il·legítim i immoral i que ja ha estat pagat; és per això que en rebutja el cobrament i el pagament. Considera que els pobles i els països del sud són creditors d'un deute històric, social i ecològic i n'exigeix la restitució.

Jubileu Sud defensa unes demandes de màxims a l'hora d'exigir l'anul·lació total del deute extern. Considera que el deute és il·legítim i immoral i que, a més, ja ha estat pagat –i amb escreix–; és per això que en rebutja el cobrament i el pagament. Considera que els pobles i els països del sud són creditors d'un deute històric, social i ecològic i n'exigeix la seva restitució. Per Jubileu Sud, l'endeutament extern no és només un problema econòmic, sinó que es tracta d'un problema ètic, polític, social, històric i ecològic. En conseqüència, implica responsabilitats a diferents nivells i, per tant, exigeix una solució permanent i definitiva, un canvi del sistema capitalista global que tendeixi cap a estructures socioeconòmiques i polítiques alternatives i, sobretot, centrades en els interessos del poble. Jubileu Sud considera que el deute és un instrument de dominació ideològica i política que permet l'explotació i el control dels pobles i dels seus recursos; un instrument que es troba en mans de les grans corporacions, països i institucions que concentren la riquesa i el poder dins el sistema capitalista global (Jubileu Sud, 1999).

A partir de la Cimera Sud-Sud, Jubileu Sud va establir una sèrie d'objectius que havien de servir perquè les plataformes regionals, estatals i globals desenvolupessin programes d'acció. Aquests objectius es concretaven de la següent manera: l'exigència del rebuig col·lectiu dels

governos del sud a tots els deutes il·legítims i la formació d'una aliança estratègica per aconseguir l'anul·lació del deute extern i el reconeixement dels pobles i països del sud com a creditors legítims d'un deute històric, social i ecològic; redirigir els fons públics, destinats al pagament del servei del deute, a la inversió en benestar, serveis bàsics i desenvolupament equitatiu i sostenible; l'anul·lació total del deute sense condicionaments; la plena restitució i reparació –per part dels creditors– dels danys humans, socials i ambientals provocats per les polítiques econòmiques i els programes d'ajustament estructural; posar fi als programes d'ajustament estructural i tancar el FMI, el BM i l'OMC, així com altres institucions multilaterals semblants que promouen polítiques econòmiques neoliberals; l'eliminació de la concentració de la riquesa i la desigualtat d'ingressos com a passos necessaris cap a l'eradicació de la pobresa, la violència, l'exclusió i la destrucció ecològica; un canvi en el sistema –d'estructures, polítiques i programes– per tal d'alliberar els països del sud de la trampa del deute i evitar la repetició d'aquests problemes; la promoció de la democràcia, l'equitat política i econòmica, el poder popular i el desenvolupament sostenible; la transformació del sistema econòmic capitalista global en un nou ordre econòmic mundial equitatiu (Jubileu Sud, 1999). A més, Jubileu Sud rebutja qualsevol forma de 'suposat alleugeriment' del deute (Iniciativa PPAE, Iniciativa PPAE II, bons *brady*, recompra del deute...) perquè considera que pressuposen la legitimitat dels deutes del sud vers el nord; perquè imposen programes d'ajustament estructural i criteris de reducció de la pobresa que forcen la liberalització, privatització i desregularització i perquè perpetuen l'endeutament quan asseguruen que els països endeutats podran pagar el servei del deute mitjançant l'accés renovat al crèdit internacional.

Jubileu Sud rebutja qualsevol forma de 'suposat alleugeriment' del deute perquè considera que pressuposen la legitimitat dels deutes del sud vers el nord i perquè perpetuen l'endeutament quan asseguruen que els països endeutats podran pagar el servei del deute.

Mobilització social

Jubileu Sud s'ha caracteritzat, també, per una participació molt activa en les protestes organitzades amb motiu de les cimeres del G8 a Colònia, Okinawa i Gènova; de les assemblees del BM i el FMI a Washington i Praga; de l'OMC a Seattle i de l'ALCA al Quebec.

Jubileu Sud compta amb dos nivells de mobilització: l'estatal i el global/regional. En l'àmbit estatal, busca enfortir les campanyes contra el deute amb la implicació dels moviments socials, les organitzacions de base, les institucions i els líders influents. A escala global i regional, promou campanyes unitàries entre les organitzacions que treballen a favor de la cancel·lació del deute i es vincula a les que tracten temes que hi estan relacionats, com ara la lluita contra l'OMC, contra l'Àrea de Lliure Comerç de les Amèriques (ALCA), a favor de la imposició de controls sobre els fluxos internacionals de capital i els col·lectius de cooperació internacional. En aquest sentit, Jubileu Sud participa en la campanya contra l'ALCA, en coordinació amb l'*Alianza Social Continental* i la *Coordinadora Sindical del Cono Sur*, i en el *Consell Internacional del Fòrum Social Mundial*, entre d'altres. Com explica la integrant del CCI, Beverly Keene¹³, "la lluita del deute és la lluita contra el model de globalització neoliberal". Jubileu Sud s'ha caracteritzat, també, per una participació molt activa en les protestes organitzades amb motiu de les cimeres del G8 a Colònia, Okinawa i Gènova; de les assemblees del BM i el FMI a Washington i Praga; de l'OMC a Seattle i de l'ALCA al Quebec.

Pressió política institucional

Jubileu Sud entén la pressió política com la suma de les activitats de *cabildeo* i de les mobilitzacions –especialment quan coincideixen amb fòrums i esdeveniments internacionals– amb l'objectiu de fer palès el desacord i pressionar per assolir canvis en les polítiques aplica-

des per les institucions financeres internacionals, els governs del nord i les institucions regionals i internacionals. Per Jubileu Sud, l'estratègia parteix d'una campanya centrada a enfortir els col·lectius del sud, aliats amb els del nord, per tal de forçar els propis governs del sud a implementar les demandes relacionades amb el tema del deute i, d'aquesta manera, aconseguir canvis bàsics en aquestes societats. Uns canvis que possibilitaran altres canvis en les polítiques dels creditors internacionals del nord i en el sistema econòmic global (Jubileu Sud, 1999).

Un dels principals focus d'incidència política que busca Jubileu Sud són els països més rics del planeta, el G8. Jubileu Sud s'ha mobilitzat activament en totes les cimeres dels caps d'estat del G8, però, malgrat l'èxit de les protestes i la reiteració de les demandes, sempre s'ha produït una traïció als compromisos acordats: "El G7 parla d'alleugerir la condició dels pobles, però a la pràctica camina en direcció contrària. Sabem bé que no hi ha hagut un compliment seriós dels compromisos assumits a Colònia sobre el deute, com no hi ha hagut un compliment seriós dels compromisos sobre medi ambient (a Rio de Janeiro), sobre desenvolupament social (a Copenhaguen), sobre població i desenvolupament (al Caire) i sobre la dona (a Beijing). Per tant, distingim entre polítiques fracassades i el fracàs de la política. Perquè el no compliment no ens ha de portar a la no exigència política sinó, tot el contrari, a una anàlisi cada vegada més integral i política" (Jubileu Sud, 2000: 2).

Un dels principals focus d'incidència política que busca Jubileu Sud són els països més rics del planeta, el G8.

7. Conclusions

Malgrat que les resistències a la supeditació i a l'explo-tació que suposa el pagament del deute extern pels països del sud es remunten molt enrera en el temps, podem afirmar que, durant els anys 90, s'ha fet sentir amb força una nova onada de protesta i de crítica al deute extern; una onada que compta amb una capacitat de mobilització i d'incidència política a escala internacional que, fins aquest moment, mai no s'havia observat. Jubileu 2000 i Jubileu Sud, com a coalicions integrades per col·lectius de diferents països, han dinamitzat amb contundència les mobilitzacions i demandes a favor de la cancel·lació total o parcial dels deutes dels països més empobrits. A l'Estat espanyol, la Campanya Deute Extern, Deute Etern? (Campanya DEDE), Intermón Oxfam i la Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern (XCADE) han treballat –des de la segona meitat de la dècada dels 90– en la denúncia, la sensibilització i la recerca de solucions al voltant de la problemàtica de l'endeutament i han mostrat una capacitat destacable de generar crítica al discurs oficial i protesta ciutadana.

A l'Estat espanyol la Campanya DEDE, promoguda per algunes organitzacions catòliques (Mans Unides, Càrites, Justícia i Pau i la CONFER) va prendre l'any jubilar –any 2000– com a horitzó per aconseguir la condonació dels deutes impagables dels països més pobres.

El moviment del deute a l'Estat espanyol

Orígens

L'any 1998, es va constituir oficialment a l'Estat espanyol la Campanya DEDE, promoguda per algunes organitzacions catòliques (Mans Unides, Càrites, Justícia i Pau i la CONFER) que prenen l'any jubilar –any 2000–

com a horitzó per aconseguir la condonació dels deutes impagables dels països més pobres. Amb aquesta fita temporal, la Campanya DEDE va posar punt final a la seva trajectòria a mitjan 2001. Tot i que la Campanya DEDE va arribar a aglutinar fins a 400 organitzacions cristianes i laiques, l'església sempre hi va tenir un paper important. En l'àmbit internacional, la campanya estatal es vinculava a la campanya Jubileu 2000, que va néixer a la Gran Bretanya l'any 1996 de la mà de les agències britàniques cristianes més importants. L'any 1997, la declaració del Papa Joan Pau II que exigia la cancel·lació del deute, coincidint amb l'arribada del nou mil·lenni, va ser un factor determinant per l'aparició de noves campanyes estatals arreu del món inspirades en el moviment de Jubileu 2000, entre elles la Campanya DEDE de l'Estat espanyol.

A partir de 1999, Intermón Oxfam va aprovar com a línia de treball la qüestió del deute extern. A més d'adherir-se a la Campanya DEDE –i de col·laborar-hi, en l'àmbit de pressió política institucional al Govern espanyol–, Intermón va promoure un treball propi d'investigació i de pressió orientada vers les institucions internacionals. Alhora, en el marc de la campanya d'Oxfam Internacional *Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa*, Intermón va treballar la qüestió del deute extern com un dels temes secundaris. En un primer moment, Oxfam Internacional volia promoure una campanya específica sobre el tema del deute, però l'abril de 1999, moment en què es volia endegar la campanya, resulta que ja n'hi havia una que tractava aquesta temàtica, la campanya Jubileu 2000. En conseqüència, es va optar per promoure una campanya que tingués com a tema central el dret a l'educació, però que també incidís en l'anàlisi del deute extern i la reforma de les institucions internacionals. A partir de 1997, Intermón es va incor-

A partir de 1999, Intermón Oxfam va aprovar com a línia de treball la qüestió del deute extern. A més d'adherir-se a la Campanya DEDE, Intermón va promoure un treball propi d'investigació i de pressió orientada vers les institucions internacionals.

La XCADE va sorgir a Catalunya, impulsada per un conjunt de persones vinculades a la Plataforma per l'Abolició del Deute Extern Usurer (ADEU) i per la Comissió 0,7 de Lleida, que provenien del treball en l'àmbit de la cooperació i la solidaritat internacional i que estaven en contacte amb els promotors de la Campanya DEDE.

porar a la coalició Oxfam Internacional, integrada per 11 organitzacions d'Holanda, els EUA, Austràlia, Bèlgica, el Canadà, la Gran Bretanya, Hong Kong, Irlanda, Nova Zelanda, el Quebec i l'Estat espanyol.

La XCADE es va constituir amb l'objectiu d'organitzar la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, que se celebraria el 12 de març de 2000, el mateix dia de les eleccions generals. Aquesta acció anava una mica més enllà de la problemàtica del deute i pretenia qüestionar el sistema polític imperant. La XCADE va sorgir a Catalunya, impulsada per un conjunt de persones vinculades a la Plataforma per l'Abolició del Deute Extern Usurer (ADEU) i per la Comissió 0,7 de Lleida, que provenien del treball en l'àmbit de la cooperació i la solidaritat internacional i que estaven en contacte amb els promotors de la Campanya DEDE. Des de la Plataforma ADEU i la Comissió 0,7, es considerava que la Campanya DEDE perseguia unes demandes molt limitades, és per això que van valorar que calia endegar una proposta de mobilització que anés una mica més enllà. Un gran nombre i una gran diversitat d'individus i col·lectius van formar la XCADE i es van afegir a la iniciativa d'organitzar la Consulta Social. A l'Estat espanyol, la Plataforma 0,7 va tenir un paper determinant en l'extensió de la proposta a la resta de l'Estat i es va integrar completament a la XCADE, fins al punt que, l'any 2000, després de la celebració de la Consulta, la Plataforma 0,7 pràcticament s'havia dissolt dins la Xarxa i la seva activitat pròpia era quasi inexistent.

Organització

Tant la Campanya DEDE, com Intermón i la XCADE responien a tres models organitzatius diferents. La Campanya DEDE treballava amb un model de campanya li-

derada per quatre organitzacions catòliques; Intermón era una de les ONG de referència a l'Estat; la XCADE es basava en formes de treball assembleàries i descentralitzades.

La Campanya DEDE comptava amb un model organitzatiu i de presa de decisions de dalt a baix. La coordinació estatal, integrada per representants de les quatre organitzacions promotores, establí els objectius i l'estratègia de la Campanya i era assessorada per un equip tècnic d'alliberats. Aquests últims comunicaven, a través de circulars, les decisions preses a les reunions de coordinació, a les delegacions de les entitats promotores i a la resta d'organitzacions adherides a la Campanya.

A Intermón Oxfam, l'organització es donava de forma vertical. El Patronat era el màxim òrgan de govern; tenia la funció de vetllar pel compliment dels objectius de l'entitat i estava integrat per quinze persones, cinc de les quals eren proposades per la Companyia de Jesús, fundadora de l'ONG. La direcció tècnica era executada pel Consell de Direcció, integrat pels directors dels diferents departaments, i havia de respectar les línies establertes pel Patronat. El treball al voltant del deute s'executava al Departament d'Estudis i Relacions Institucionals, el director del qual era membre del Consell de Direcció. A través d'aquest Departament, es difonia el material elaborat a les seus i els comitès locals, que s'encarregaven d'organitzar xerrades, participar en fires i realitzar activitats per tal d'acostar les problemàtiques dels països del sud a la societat civil. A l'Estat espanyol, Intermón Oxfam comptava amb una oficina central a Barcelona, nou seus territorials i 26 comitès locals, un total de 150.000 socis i sòcies i persones col·laboradores¹⁴ i un pressupost anual de 6.706 milions de pessetes¹⁵.

Tant la Campanya DEDE, com Intermón i la XCADE responien a tres models organitzatius diferents. La Campanya DEDE treballava amb un model de campanya liderada per quatre organitzacions catòliques; Intermón era una de les ONG de referència a l'Estat; la XCADE es basava en formes de treball assembleàries i descentralitzades.

La XCADE, en contraoposició a la Campanya DEDE i Intermón, plantejava un model organitzatiu que anava de baix a dalt, assembleari i descentralitzat, amb un sistema de presa de decisions que prioritzava l'àmbit local per sobre del regional i, en última instància, de l'estatal. Periòdicament, se celebraven assemblees locals, que es coordinaven a les assemblees regionals, i dos cops l'any es feien les assemblees estatals, anomenades *encontres*. A més, la Xarxa comptava amb diferents comissions de treball: pressió política institucional, extensió de la consulta, comunicació, accions, legal, internacional, democràcia participativa, educació... que elaboraven propostes de treball en aquests àmbits. La Xarxa, però, no comptava amb tècnics alliberats, sinó que partia del treball voluntari i activista dels seus membres. Mesos després de la celebració de la Consulta, la Xarxa va posar en funcionament una oficina i va alliberar una persona perquè hi treballés, juntament amb un equip de voluntaris que li donaven suport. Pel que fa a l'organització interna, l'estructura descentralitzada de la Xarxa i l'escassetat de recursos econòmics amb què comptava van fer imprescindible l'ús de les noves tecnologies (pàgina web i llistes de distribució) a l'hora de coordinar accions, difondre la informació i prendre decisions, a diferència de la Campanya DEDE i Intermón, que treballaven amb formats més tradicionals (revistes i publicacions) per difondre el material didàctic i partien d'una organització centralitzada.

Pel que fa a l'organització interna, l'estructura descentralitzada de la Xarxa i l'escassetat de recursos econòmics van fer imprescindible l'ús de les noves tecnologies a l'hora de coordinar accions, difondre la informació i prendre decisions, a diferència de la Campanya DEDE i Intermón, que treballaven amb formats més tradicionals.

Objectius

La Campanya DEDE, Intermón i la XCADE tenien com a objectius fonamentals la sensibilització, la mobilització i la pressió política, però prioritzaven i entenien de di-

ferent manera cadascun d'aquests àmbits de treball. Tant la Campanya DEDE com la XCADE consideraven que la tasca de sensibilització era el pas previ a la mobilització social i que aquesta, al seu torn, era la legitimadora de la tasca de pressió política institucional. La diferència entre els dos col·lectius radicava en la tipologia de mobilització, en l'estratègia de pressió política i en les demandes de cancel·lació que realitzaven. Per Intermón Oxfam, en canvi, l'objectiu primordial era la pressió política institucional, tot i que consideraven important la sensibilització i l'elaboració de documents i publicacions en l'àmbit del deute. El treball d'anàlisi i investigació, en el marc del Departament d'Estudis i Relacions Institucionals, es dirigia principalment a la incidència governamental, tant en l'àmbit estatal com internacional (BM, FMI, G8, OMC...). En darrer terme, Intermón considerava la mobilització social com a instrument de sensibilització.

Demandes

Tant la Campanya DEDE com Intermón i la XCADE partien de l'anàlisi del sistema econòmic internacional i de com aquest afectava les poblacions més desfavorides, però l'anàlisi que proposaven de les causes de les desigualtats i les vies per tal de solucionar-les no eren les mateixes. La Campanya DEDE exigia la condonació dels deutes impagables que els països més pobres –els vinculats a la Iniciativa Països Pobres Altament Endeutats (PPAE) i alguns més– havien contret amb el Govern espanyol, però no plantejava la condonació dels deutes considerats com a assumibles, ni la d'aquells països que, tot i que estaven allunyats de la definició de PPAE, tenien bosses de població empobrida importants que patien les conseqüències directes de l'endeutament.

La Campanya DEDE exigia la condonació dels deutes impagables que els països més pobres havien contret amb el Govern espanyol, però no plantejava la condonació dels deutes considerats com a assumibles, ni la d'aquells països que tenien bosses de població empobrida importants que patien les conseqüències directes de l'endeutament.

Intermón Oxfam no plantejava la cancel·lació del deute, sinó la seva sostenibilitat i l'optimització dels instruments que en permetessin l'alleugeriment.

La XCADE proposava una demanda de màxims i exigia l'anul·lació del deute de tots els països empobrits dels quals era creditor el Govern espanyol.

Tot i que criticava la Iniciativa PPAE, la Campanya no posava en qüestió els organismes internacionals ni estatals que l'aplicaven, ni el sistema polític que en permetia l'execució.

Intermón Oxfam no plantejava la cancel·lació del deute, sinó la seva sostenibilitat i l'optimització dels instruments que en permetessin l'alleugeriment. En aquest sentit, proposava la reforma de la Iniciativa PPAE i la vinculació d'aquesta estratègia a la lluita contra la pobresa, tot i que, puntualment, identificava elements positius en la Iniciativa. Intermón no mantenia, en cap cas, una crítica política al sistema.

La XCADE proposava una demanda de màxims i exigia l'anul·lació del deute de tots els països empobrits dels quals era creditor el Govern espanyol i del deute contret amb les entitats financeres privades i les institucions financeres multilaterals. Per la XCADE, el deute no era una errada del sistema, sinó un producte d'aquest sistema i, per tant, la solució del problema del deute implicava un canvi d'estructures. Segons la XCADE, el deute era un problema polític i no econòmic. La pròpia organització de la Consulta anava més enllà de la problemàtica del deute i implicava un qüestionament del sistema i del model de democràcia actuals.

Mobilització

En el marc de les mobilitzacions, la Campanya DEDE va apostar per impulsar activitats de mobilització-sensibilització com la recollida de signatures, la realització de cadenes humanes –d'acord amb la tradició de la campanya Jubileu 2000– o l'enviament de postals. L'activitat més emblemàtica de la Campanya va ser la recollida de signatures que exigia al Govern i al Parlament espanyols la condonació del deute públic dels països més

empobrits. Tot i que la legislació espanyola no permetia endegar una Iniciativa Legislativa Popular en matèria de deute extern, a partir d'una recollida de firmes, la proposta es va tirar endavant perquè la Campanya considerava que complia amb els objectius de sensibilitzar, mobilitzar i pressionar políticament. En xifres totals, la Campanya va recollir gairebé un milió de signatures, que van ser lliurades al president del Congrés dels Diputats, Federico Trillo. Aquesta va ser la primera iniciativa de recollida de signatures que, en el marc de la democràcia espanyola, n'aconseguia reunir una quantitat tan elevada.

Per Intermón Oxfam, la mobilització al carrer sempre va tenir un caràcter secundari. Intermón considerava la mobilització com l'organització de jornades, l'enviament de postals, les festes de solidaritat i, en conseqüència, tenia un caràcter més aviat de sensibilització que no pas de pressió política institucional. Aquesta tasca era responsabilitat dels tècnics alliberats. En l'àmbit del deute extern, les activitats de sensibilització es van realitzar en el marc de la campanya *Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa*, en la qual el deute era un tema de treball secundari. En aquest sentit, es va promoure un enviament de postals al president i el vicepresident del Govern que exigien l'adopció d'un pla a favor de l'educació universal que inclogués l'alleugeriment del deute per tal de poder destinar més recursos a aquest sector.

Per la XCADE, la mobilització era una eina de cohesió i enfortiment col·lectiu i de visualització de la lluita. La Xarxa es va constituir amb l'objectiu de realitzar una acció important, la Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, a través de la qual es pogués exigir a les institucions públiques l'abolició del deute i l'establiment d'un sistema de democràcia participativa real. La

Essent una acció que anava més enllà del deute i qüestionava el sistema democràtic vigent, l'organització de la Consulta va evidenciar les diferències en la manera d'entendre la mobilització, la pressió política institucional, les formes d'organització i l'anàlisi de la problemàtica del deute per part dels tres actors que treballaven el tema a l'Estat espanyol.

Consulta, que es va organitzar el mateix dia de les eleccions generals¹⁶, va recollir un total d'1.087.792 vots –entre el 97% i el 98% dels quals van ser a favor de la cancel·lació del deute– i va mobilitzar més de 25.000 persones a 458 municipis de tot l'Estat. Prèviament a la celebració de la Consulta, la Xarxa va organitzar accions espectaculars com les penjades d'individus en edificis emblemàtics o el desplegament d'una pancarta gegant a la plaça de Catalunya, a Barcelona, per tal de cridar l'atenció mediàtica. L'estratègia de desobediència civil va ser una constant en la seva trajectòria. La mateixa Consulta Social va ser un acte de desobediència civil massiva, ja que va ser prohibida per la Junta Electoral Central i, malgrat tot, es va realitzar en quasi 500 municipis de tot l'Estat. La Xarxa va dur a terme altres accions directes no violentes, com la seguda davant el Congrés dels Diputats, el novembre de 2000, una acció que va ser durament reprimida per les forces policials i que es va saldar amb 8 detinguts i desenes de ferits.

Essent una acció que anava més enllà del deute i qüestionava el sistema democràtic vigent, l'organització de la Consulta va evidenciar les diferències en la manera d'entendre la mobilització, la pressió política institucional, les formes d'organització i l'anàlisi de la problemàtica del deute per part dels tres actors que treballaven el tema a l'Estat espanyol. En relació a la Consulta Social, Intermón va optar per ignorar-la i algunes organitzacions de la Campanya DEDE fins i tot la van rebutjar. Intermón, sense posicionar-se en contra, mai va instar els seus socis i col·laboradors a participar activament en el procés i es va mantenir al marge de l'esdeveniment. Per altra banda, les organitzacions més conservadores de la Campanya DEDE –i al seu capdavant la Conferència Episcopal– es van posicionar en contra i van arribar a elaborar comunicats públics instant els fe-

ligresos a no participar en la Consulta perquè consideraven que interferia la celebració de les Eleccions Generals. Justícia i Pau, malgrat les pressions que rebia de la Conferència Episcopal, sempre va recolzar activament la iniciativa. Un cop celebrada la Consulta, i després de l'èxit de mobilització, les organitzacions que inicialment s'havien pronunciat en contra ara es felicitaven dels resultats, en feien difusió i, en determinats comunicats, fins i tot presentaven el nombre de signatures recollides per la Campanya DEDE al costat del milió de vots aconseguits per la Consulta, com si la Campanya hagués promogut igualment les dues iniciatives.

Més endavant, quan el clímax de mobilització i la tensió entre les organitzacions va haver disminuït, el grup de pressió política institucional de la XCADE, d'acord amb l'estratègia d'aconseguir més informació sobre la política governamental en relació al deute i amb l'objectiu de rendibilitzar els resultats de la Consulta, va intensificar els contactes amb els tècnics de la Campanya DEDE i Intermón. La col·laboració va permetre millorar el coneixement entre uns i altres i va fer possible la complementarietat en les estratègies i les formes d'acció i de treball. En aquest sentit, el *lobby* i les negociacions polítiques que realitzava la Campanya DEDE –que integrava els tècnics d'Intermón– es van veure reforçades per les accions de carrer de la XCADE. Alhora, en determinats moments, les demandes de màxims de la XCADE van ampliar els mínims plantejats inicialment per la Campanya DEDE i Intermón. Un exemple d'això va ser la campanya de crítica a l'orientació comercial de la política del Govern espanyol en la reconstrucció de l'Amèrica Central després del Mitch que va impulsar la XCADE, el gener de 2001, arrel de la reunió del Grup Consultiu per l'Amèrica Central, a Madrid. Intermón va donar suport a la iniciativa, motiu pel qual

El *lobby* i les negociacions polítiques de la Campanya DEDE es van veure reforçades per les accions de carrer de la XCADE.

En determinats moments, les demandes de màxims de la XCADE van ampliar els mínims plantejats inicialment per la Campanya DEDE i Intermón.

L'ONG va rebre pressions governamentals que l'instaven a desvincular-se dels plantejaments de la Xarxa. Durant l'any 2000, un altre dels àmbits de col·laboració entre els tres actors va ser l'Observatori del Deute en la Globalització. Amb el temps, aquesta iniciativa –impulsada des del grup de pressió política de la XCADE– es va acabar definint com un centre d'investigació, de *lobby* i de control ciutadà del deute extern que posava en contacte universitats, organitzacions i moviments socials sota un format de web de webs i de centre de recursos. Els tècnics d'Intermón i els que havien treballat en la Campanya DEDE van donar suport i van col·laborar en el projecte.

Pressió política institucional

La Campanya DEDE i Intermón van col·laborar molt estretament en la tasca de *lobby* dirigida al Ministeri d'Economia, al d'Exteriors i al Congrés dels Diputats. L'estratègia partia de l'elaboració de propostes factibles i fàcilment assumibles pels partits que permetessin un marge de negociació.

En el marc de la Campanya DEDE i amb l'objectiu de sumar esforços i treballar en profunditat l'estratègia de pressió política institucional, es va constituir el Departament d'Estudis de la Campanya, integrat per representants de les organitzacions membres, una de les quals era Intermón. La Campanya DEDE i Intermón van col·laborar molt estretament en la tasca de *lobby* dirigida al Ministeri d'Economia, al Ministeri d'Exteriors i al Congrés dels Diputats. L'estratègia partia de l'elaboració de propostes factibles i fàcilment assumibles pels partits que permetessin un marge de negociació. Però, en un context polític com el del període 2000-2004, amb majoria absoluta del Partit Popular, l'obtenció de resultats mitjançant la pressió política institucional va resultar més que complicada. Malgrat l'interès dels partits de l'oposició en l'elaboració de propostes parlamentàries, l'assoliment de la seva aprovació i, en darrer terme, de la seva implementació era gairebé impossible. En aquest sentit, l'intent de crear una subcomis-

sió parlamentària al Congrés sobre el deute va fracassar, ja que el suport dels partits de l'oposició no va poder fer front als vots en contra de la majoria absoluta del PP. La Proposició de Llei (PL) que va elaborar la Campanya DEDE amb el nom *Por una ley que regule el tratamiento de la deuda externa en España* també va obtenir el boicot del Partit Popular. Quan la Campanya preparava les bases de la PL, el PP –de manera inesperada– va presentar una Proposició No de Llei (PNL) al Congrés (que havia de ser debatuda i votada en tan sols onze dies) que legitimava la política del Govern en matèria de deute extern. La presentació de la PNL, que finalment va ser aprovada, va ser qualificada per la Campanya com una estratègia per allunyar el debat sobre el deute del Congrés. En l'àmbit local i regional, la Campanya va aconseguir, a partir dels comitès locals, que diferents municipis i parlaments autonòmics (Extremadura, Illes Balears, País Basc, Madrid i Catalunya) donessin suport als seus principis.

La XCADE optava per una estratègia de pressió política que, de bon principi, plantejava demandes de màxims –sense pretendre una negociació amb els partits ni les institucions– i prioritizava el treball de pressió política institucional en l'àmbit local. Just després de la celebració de la Consulta Social, els diferents grups locals van iniciar la presentació de mocions als plens municipals respectius exigint-los un posicionament sobre les preguntes formulades el dia de la Consulta i sobre la promoció d'espais de democràcia participativa i instant-los a fer extensives aquestes propostes al Govern central. Amb aquesta estratègia de pressió política, pretenia obrir canals de participació directa de la ciutadania en els espais municipals de presa de decisions. En l'àmbit autonòmic, els resultats i les demandes de la Consulta es van fer públics en diferents com-

La XCADE optava per una estratègia de pressió política que plantejava demandes de màxims sense pretendre una negociació amb els partits ni les institucions. Amb aquesta estratègia pretenia obrir canals de participació directa de la ciutadania en els espais municipals de presa de decisions.

pareixences als parlaments de Catalunya, Andalusia i Extremadura. En darrer terme, es van focalitzar les energies en la pressió política vers el Govern central. Primerament, es va lliurar un document detallat de la Consulta als diputats i les diputades del Congrés; però, amb el temps, quan l'estratègia de pressió política institucional va arribar a un punt d'interlocució directa amb els diputats i diputades, la XCADE es va mostrar clarament reticent a entaular diàleg amb els partits amb representació al Congrés i va aturar l'estratègia. L'escepticisme vers la classe política i vers el treball amb els partits, la por a la cooptació i el record del Pacto por la Solidaridad (Fanjul, 1999) –en el qual va participar la Plataforma 0,7– van ser factors claus a l'hora de prendre aquesta decisió.

El moviment del deute a escala internacional

En els anys 90, el moviment de crítica a l'endeutament extern va prendre força dins el panorama internacional gràcies a la constitució de centenars de campanyes estatals que treballaven en la denúncia d'aquesta problemàtica. Aquests col·lectius es coordinaven a través de Jubileu 2000 i Jubileu Sud.

Les coalicions internacionals

En el transcurs dels anys 90, el moviment de crítica a l'endeutament extern va prendre força dins el panorama internacional gràcies a la constitució, arreu del món, de centenars de campanyes estatals que treballaven, sensibilitzaven i impulsaven una tasca de denúncia d'aquesta problemàtica. Aquests col·lectius es coordinaven a través de dues grans coalicions: Jubileu 2000 i Jubileu Sud¹⁷.

Jubileu 2000 va ser la primera coalició internacional que va aglutinar centenars d'organitzacions d'arreu en la lluita contra el deute extern. Inicialment, l'any 1996, Jubileu 2000 va sorgir com una campanya estatal –a la Gran Bretanya– que treballava el tema del deute i, tan sols en un any, va aglutinar més de 150 organitzacions.

El pronunciament que va fer el Papa Joan Pau II l'any 1997, en què exigia la cancel·lació del deute extern, va ser un element determinant per la internacionalització del moviment. L'any 1998, es van constituir oficialment les campanyes europea i africana i el 1999 les campanyes llatinoamericana i asiàtica. Va ser a partir d'aquesta expansió que van començar a sorgir les primeres discrepàncies dins el moviment internacional, fruit de les divergències en l'anàlisi de la problemàtica de l'endeutament i en les demandes plantejades. Aquestes discrepàncies van donar lloc a la creació del moviment internacional Jubileu Sud, constituït oficialment a la Cimera Sud-Sud de Gauteng (Sud-àfrica), el novembre de 1999. Jubileu Sud va sorgir com una veu unitària dels països del sud –integrada per organitzacions africanes, americanes i asiàtiques– que plantejaven demandes i propostes pròpies en relació a l'endeutament i al concepte del Jubileu. Jubileu Sud considerava que les campanyes occidentals tenien un pes massa rellevant dins la coalició internacional de Jubileu 2000, especialment la campanya britànica. És per això que van creure necessària la construcció d'un nou moviment, integrat únicament per organitzacions del sud. Cal dir, també, que existien diferències importants en les demandes d'uns i altres. Mentre que Jubileu 2000 exigia la reducció dels endarreriments dels deutes impagables dels països més pobres a través d'un procés just i transparent, Jubileu Sud reivindicava l'anul·lació total d'un deute –definit com a il·legítim i immoral– que considerava que havia estat pagat amb escreix; també reivindicava els països del sud com a creditors d'un deute històric, social i ecològic que mai no se'ls havia pagat. Segons Jubileu Sud, s'havia de posar fi als programes d'ajustament estructural i tancar el FMI, el BM, l'OMC i les institucions multilaterals que promouien polítiques econò-

Jubileu Sud va sorgir com una veu unitària dels països del sud que plantejaven demandes i propostes pròpies en relació a l'endeutament i al concepte del Jubileu.

miques neoliberals. Jubileu 2000, en canvi, apostava per la reforma de les iniciatives d'alleugeriment del deute i de les institucions internacionals. Com a campanya, tenia l'any 2000 –any jubilar– com a data de clausura, però, posteriorment, va donar lloc a noves organitzacions dins l'àmbit internacional (com el Moviment Internacional per la Justícia Econòmica i Social, constituït a Bamako l'abril de 2001). A la Gran Bretanya, es va dissoldre en les organitzacions Drop the Debt, Jubilee Debt Campaign UK i Jubilee Plus. Jubileu Sud es va crear amb voluntat de permanència en el temps. Les relacions entre Jubileu 2000 i Jubileu Sud van ser força tenses. Les discrepàncies en els plantejaments, la manera d'entendre la pressió política institucional i la voluntat d'expansió per part de les dues coalicions va generar tensions entre els col·lectius.

Jubileu 2000 va ser la predecessora de les grans mobilitzacions amb motiu de les reunions dels caps d'estat dels països més rics; el maig de 1998, a Birmingham, va organitzar una manifestació contra els caps d'estat del G8 que va comptar amb la participació de 70.000 persones.

La mobilització social i l'estratègia de *lobby* promoguda per Jubileu 2000 tenia l'atenció centrada en les actuacions en el marc de les cimeres del G8. Jubileu 2000 va ser la predecessora de les grans mobilitzacions amb motiu de les reunions dels caps d'estat dels països més rics; el maig de 1998, a Birmingham, va organitzar una manifestació contra els caps d'estat del G8 que va comptar amb la participació de 70.000 persones. La mobilització va superar les expectatives dels organitzadors, que van considerar aquesta data com a definitiva per tal d'incloure el tema del deute en el mapa polític. A Colònia, el juny de 1999, Jubileu 2000 va convocar activitats de protesta i va lliurar als caps d'estat del G8 els 17 milions de signatures recollides fins el moment per les diferents campanyes de Jubileu arreu del món. A Praga, el setembre de 2000, amb motiu de l'assemblea del BM i el FMI, Jubileu 2000 va convocar activitats de protesta, però el panorama de mobilització internacional ja havia canviat respecte a Colònia.

El novembre de 1999, arrel de la conferència que celebrava l'OMC a Seattle, va sorgir a la llum pública un nou moviment de protesta. Un moviment que, ràpidament, s'estendria arreu del món, que visualitzaria amb força la seva lluita a través de la presència a les cimeres dels artífexs de la globalització capitalista imperant (G8, BM, FMI, OMC...) i que innovaria en les formes de protesta i d'organització de les lluites. Es tractava del moviment antiglobalització. Davant d'aquest nou panorama, a Praga, el setembre de 2000, Jubileu 2000 va mantenir certes distàncies respecte a les mobilitzacions programades pels col·lectius antiglobalització i va convocar una manifestació pròpia a favor de la condonació del deute, dies abans de les protestes. Coincidint amb les mobilitzacions, alguns representants de Jubileu 2000 es van reunir a la capital txeca amb líders del FMI i del BM. Jubileu 2000 centrava el seu treball exclusivament en la problemàtica del deute i es desmarcava dels moviments de protesta que rebutjaven el sistema polític i econòmic imperant, tot i que les seves demandes incloïen la cancel·lació del deute extern. A Gènova, el juliol de 2001, durant les protestes contra el G8, les campanyes successores de Jubileu 2000 –que formaven part de la campanya unitària del Genova Social Forum (integrada per sindicats, ONG, partits polítics, col·lectius d'església i una gran diversitat d'organitzacions)– es van negar a participar i fins i tot van rebutjar les accions de desobediència civil i d'acció directa no violenta organitzades per la campanya unitària. En canvi, Jubileu Sud, que també era integrant del Genova Social Forum, va participar activament en les accions de desobediència civil que es van dur a terme.

Jubileu Sud considerava que el deute no era només un problema econòmic, sinó que es tractava d'un problema ètic, polític, social, històric i ecològic. En conse-

Jubileu 2000 centrava el seu treball en la problemàtica del deute i es desmarcava dels moviments de protesta antiglobalització que rebutjaven el sistema polític i econòmic imperant, tot i que les seves demandes incloïen la cancel·lació del deute extern.

Jubileu Sud vinculava l'acció internacional a la dels moviments que lluitaven contra l'actual model de globalització i se sumava a les campanyes anti-globalització neoliberal, tot integrant les demandes per la cancel·lació del deute extern en un àmbit de reivindicacions molt més ampli.

qüència, implicava responsabilitats a diferents nivells i exigia una solució permanent i definitiva de canvi del sistema capitalista global i de transició cap a unes estructures socioeconòmiques i polítiques alternatives, centrades en els interessos del poble. En aquesta línia, vinculava l'acció internacional a la dels moviments que lluitaven contra l'actual model de globalització i se sumava a les campanyes antiglobalització neoliberal, tot integrant les demandes per la cancel·lació del deute extern en un àmbit de reivindicacions molt més ampli. A diferència del que creia Jubileu 2000, Jubileu Sud considerava la mobilització al carrer com una eina de pressió política institucional prioritària, per sobre de l'estratègia estrictament de *lobby*. En aquest sentit, Jubileu Sud va participar activament en les accions de protesta contra les cimeres internacionals promogudes pel moviment antiglobalització, del qual se sentia particip. Jubileu Sud treballava conjuntament amb campanyes i organitzacions afins que tenien com a eix central la lluita contra l'OMC, els transgènics, l'ALCA, les qüestions de gènere, el medi ambient, etc.

La mobilització internacional i l'estratègia de pressió política vers els caps d'estat del G8 van aconseguir resultats poc significatius. Malgrat els anuncis de condonació i de revisió de la Iniciativa PPAE realitzats pels caps d'estat dels països rics, les accions reals de cancel·lació van tenir poc impacte en els pagaments del deute. Els pronunciaments dels líders del G8 a favor de la condonació van ser més aviat una estratègia de neteja d'imatge que no pas accions reals per tal d'alleugerir la situació dels països empobrits. En canvi, la visualització i la internacionalització de la problemàtica de l'endeutament va transcendir les campanyes que treballaven específicament el tema. Organitzacions centrades en la lluita per la reforma agrària, la defensa dels

drets indígenes, la regulació del comerç internacional, la taxació dels fluxos especulatius de capital, les reivindicacions de gènere, els drets dels treballadors... van assumir entre les seves demandes l'exigència de l'anul·lació del deute, considerat com un instrument d'opressió dels pobles del sud.

Vinculacions entre les campanyes estatals i les internacionals

En l'àmbit internacional, la Campanya DEDE –que va néixer inspirada per la campanya Jubileu 2000 de la Gran Bretanya– es vinculava a la coalició Jubileu 2000 i compartia amb la resta d'organitzacions membres una mateixa estratègia internacional. La Campanya DEDE, que participava en les mobilitzacions internacionals a través dels seus tècnics i/o responsables, es va sumar a les accions organitzades per Jubileu 2000 contra el G8 a Colònia, el juny de 1999, i contra el BM i el FMI a Praga, el setembre de 2000. Durant les cimeres internacionals, l'equip tècnic de la Campanya redactava comunicats de premsa que informaven de les polítiques del G8, el FMI i el BM i dels avenços produïts en la matèria. Durant la reunió del G8 a Gènova, el juliol de 2001, la Campanya DEDE –a través d'un comunicat de premsa– es va pronunciar contra la política del G8 en matèria de deute extern i va considerar que, en el marc de les mobilitzacions, el moviment antiglobalització havia estat “víctima, d'una banda, de l'acció organitzada d'una minoria de grups violents i, de l'altra, de la repressió indiscriminada de les forces d'ordre públic” (Campanya DEDE, 2001a). Pel que fa als països del sud, Mans Unides, una de les organitzacions promotores de la Campanya DEDE, va donar suport econòmic a diferents campanyes de l'Amèrica Llatina i l'Àsia. En concret, va fi-

En l'àmbit internacional, la Campanya DEDE –que va néixer inspirada per la campanya Jubileu 2000 de la Gran Bretanya– es vinculava a la coalició Jubileu 2000.

Intermón, com a organització membre del grup Oxfam Internacional, vinculava el treball internacional al de la resta d'organitzacions membres i prioritzava les tasques de *lobby* i d'elaboració d'informes en el marc d'Oxfam Internacional.

nançar el Tribunal del Deute al Brasil, la reunió constitutiva de la Plataforma Jubileu 2000 de l'Amèrica Llatina, a Hondures, i diversos projectes al Perú, les Filipines i Bolívia.

Intermón, com a organització membre del grup Oxfam Internacional, vinculava el treball internacional al de la resta d'organitzacions membres. En primer lloc, prioritzava les tasques de *lobby* i d'elaboració d'informes en el marc d'Oxfam Internacional i, en segon terme, treballava amb les xarxes internacionals especialitzades en el deute, com la Xarxa Europea pel Deute i el Desenvolupament (Eurodad¹⁸). La participació en les mobilitzacions internacionals va ser mínima i va prevaler l'interès per assistir a les reunions oficials de l'OMC, el BM i el FMI, entre d'altres. Durant la conferència de l'OMC a Seattle, el novembre de 1999, un representant d'Intermón va formar part de la delegació d'Oxfam Internacional a la conferència oficial. Segons l'ONG, la participació en reunions d'aquestes característiques aportava reconeixement a l'hora d'establir negociacions amb el Govern espanyol (Intermón, 2000). A Praga, el setembre de 2000, Intermón va participar, juntament amb altres membres d'Oxfam Internacional, en les mobilitzacions convocades per Jubileu 2000. Coincidint amb les protestes, alguns representants d'Oxfam es van reunir amb la ministra de desenvolupament del Canadà i amb el vicepresident de desenvolupament del Banc Mundial per tractar temes vinculats a la campanya educativa. En un comunicat que van fer públic posteriorment, Intermón va criticar les accions violentes d'alguns dels manifestants en el marc de les accions convocades a Praga pels col·lectius antiglobalització.

La XCADE va definir la seva estratègia internacional a partir del 3r Encontre i va prioritzar els contactes amb les organitzacions del sud, especialment amb aquelles

que treballaven la problemàtica del deute. En relació a la campanya Jubileu 2000 i Jubileu Sud, la XCADE mai es va posicionar a favor d'una o altra coalició, tot i que va rebre pressions per fer-ho. La XCADE va participar tant a les reunions de treball convocades per Jubileu Sud a Dakar, el desembre de 2000, com a les que va organitzar Jubileu 2000 a Bamako, l'abril de 2001, amb una clara voluntat d'independència respecte aquests moviments internacionals. No obstant això, la XCADE compartia l'anàlisi de la problemàtica del deute i l'estratègia d'acció amb Jubileu Sud. Durant les mobilitzacions de protesta contra l'assemblea del BM i del FMI a Praga, la XCADE va participar activament en l'organització d'autocars des de Barcelona a la capital txeca. D'aquesta manera, la Xarxa va acabar essent una de les impulsores, juntament amb altres col·lectius, del Moviment de Resistència Global (MRG), que era un dels convocants, a Catalunya, de les mobilitzacions de Praga. A la capital txeca, la XCADE es va sumar a les accions de desobediència civil i d'acció directa no violenta organitzades arrel del Dia d'Acció Global pels col·lectius antiglobalització. Alguns dels membres de la Xarxa van ser detinguts en el transcurs de les accions. La Xarxa, que va néixer prenent com un dels seus punts de referència la Consulta pel Reconeixement dels Drets Indígenes i Contra la Guerra d'Extermini de l'EZLN, celebrada a Mèxic i al món el març de 1999, va mantenir els seus principis de ruptura i canvi vers el sistema i va participar activament dins el moviment antiglobalització.

La Xarxa, que va néixer prenent com un dels seus punts de referència la Consulta pel Reconeixement dels Drets Indígenes i Contra la Guerra d'Extermini de l'EZLN, celebrada a Mèxic i al món el març de 1999, va participar activament dins el moviment antiglobalització.

8. *Observació final*

Aquest estudi es proposava analitzar els diferents actors col·lectius que van treballar amb profunditat la problemàtica del deute extern a Catalunya, a l'Estat espanyol i en l'àmbit internacional fins el juliol de 2001, data en què moltes campanyes del deute van concloure la seva trajectòria i que, per tant, va suposar un punt d'inflexió i de replantejament d'objectius de futur per totes aquelles que van continuar treballant. Des d'aleshores, el moviment del deute continua present en l'agenda de mobilitzacions –per bé que amb menys intensitat–, tant amb activitats centrades al voltant del tema específic del deute com a través de la seva inclusió en campanyes més àmplies, especialment en el marc del moviment antiglobalització.

En l'àmbit català i estatal, la XCADE ha continuat treballant, a través de campanyes pròpies i a través de la seva vinculació al moviment antiglobalització.

Pel que fa a les organitzacions més vinculades a la Campanya DEDE, Càrites ha estat el principal col·lectiu que ha continuat la seva tasca al voltant de la qüestió de l'endeutament.

En l'àmbit català i estatal, la XCADE ha continuat treballant, a través de campanyes pròpies i a través de la seva vinculació al moviment contra el model de globalització capitalista actual. Ha participat en l'organització d'activitats amb motiu de la presidència espanyola de la Unió Europea, del març al juny de 2002, o amb motiu de les cimeres internacionals. Pel que fa a les organitzacions més vinculades a la Campanya DEDE, Càrites ha estat el principal col·lectiu que ha continuat la seva tasca al voltant de la qüestió de l'endeutament, centrada en la relació entre el deute i el fenomen migratori. També s'han establert espais de col·laboració com l'Observatori del Deute en la Globalització, impulsat per la XCADE i en el qual col·laboren Intermón i algunes de les organitzacions més implicades en la Campanya DEDE. En aquest sentit, en el marc del 3r Fòrum Social

Mundial de Porto Alegre, el gener de 2003, l'Observatori del Deute en la Globalització, Intermón i Càrites van fer públic un comunicat on denunciaven la paràlisi del Govern espanyol en matèria de deute extern. A escala internacional, Jubileu Sud ha mantingut el tema del deute en les convocatòries de mobilització internacional i ha organitzat activitats de referència en el marc del 2n i el 3r Fòrum Social Mundial de Porto Alegre –els anys 2002 i 2003 respectivament– i en les darreres mobilitzacions contra la cimera del G8 a Evian, el juny de 2003.

La problemàtica del deute extern s'ha mantingut en l'agenda dels moviments socials, tant locals com internacionals, i la demanda de cancel·lació del deute ha estat assumida com a pròpia per col·lectius molt diversos que treballen temes com el comerç just, la sobirania alimentària, la reforma agrària, el control del capital financer internacional, els drets de les dones... S'han sumat esforços en la lluita contra un model de globalització injusta i criminal. El camí resta obert per veure fins on s'arribarà en la consecució d'aquestes demandes.

La problemàtica del deute extern s'ha mantingut en l'agenda dels moviments socials locals i internacionals, i la demanda de cancel·lació del deute ha estat assumida com a pròpia per col·lectius molt diversos que treballen temes com el comerç just, la sobirania alimentària, la reforma agrària, el control del capital financer internacional,...

9. Annexos: Quadres

Mobilització social

Setembre 1998¹⁹ 30/09/1998	Presentació de la Campanya DEDE ²⁰ a Madrid.
Novembre 1998 02/11/1998 Dins el mes	Presentació de la Campanya DEDE a Barcelona. A 400 dies per l'any 2000, la Campanya DEDE organitza accions arreu de l'Estat. A causa del pas de l'huracà Mitch, la Campanya DEDE promou un enviament massiu de cartes al Govern exigint la condonació del deute dels països afectats.
Desembre 1998 Dins el mes	Trobada de les organitzacions participants en la Campanya a Madrid. Intermón s'adhereix a la Campanya.
Març 1999 07/03/1999 11-12/03/1999	A 300 dies per l'any 2000, la Campanya realitza actes i manifestacions arreu de l'Estat. La Campanya organitza, a Madrid, el seminari internacional: <i>Deuda externa: realidad y alternativas</i> .
Abril 1999 25/04/1999 Dins el mes	Intermón celebra la 5a edició d' <i>Un dia per l'esperança</i> ; entre les activitats programades s'inclou el tema del deute extern. A Bilbao, la Campanya DEDE convoca accions a favor de la condonació l'últim dijous de cada mes fins que arribi l'any 2000.
Maig 1999 16/05/1999	A Barcelona, vàries organitzacions convoquen la Marxa per l'Abolició del Deute, que reuneix 3.000 persones. Entre les organitzacions convocants, hi ha la Campanya DEDE i la Plataforma ADEU.
Juny 1999 14-20/06/1999	A 200 dies per l'any 2000, i coincidint amb les mobilitzacions prèvies a la reunió del G8 a Colònia, la Campanya DEDE convoca una setmana de protestes i actes arreu de l'Estat.

Octubre 1999 04-05/10/1999	La Campanya organitza una trobada d'avaluació a Madrid.
Novembre 1999 13-14/11/1999 18 a 20/11/1999 27/11/1999	A 50 dies per l'any 2000, es realitzen accions i cadenes humanes a diferents punts de l'Estat. A Madrid, la cadena humana congrega 4.000 persones. La Campanya organitza les <i>Jornades internacionals sobre el deute extern</i> a Barcelona. A Madrid, se celebra l'assemblea constitutiva de la XCADE ²¹ , el 1r Encontre, i es llança la convocatòria de la Consulta Social.
Desembre 1999 15/12/1999	Finalitza el termini de recollida de signatures de la Campanya DEDE per exigir al Govern la condonació del deute.
Gener 2000 30/01/2000	S'organitza, a Madrid, el 2n Encontre de la XCADE. El projecte de Consulta pel 12 de març és imparable.
Febrer 2000 12/02/2000 20/02/00 21/02/2000 Dins el mes	La XCADE organitza accions descentralitzades i paral·leles als municipis on se celebrarà la Consulta. La XCADE participa en la manifestació contra les accions racistes a El Ejido, reivindica l'abolició del deute i dona a conèixer la Consulta. La Junta Electoral Central prohibeix l'organització de la Consulta en les immediacions dels col·legis electorals. La XCADE no rep el pronunciament fins el 13 de març de 2000. Expansió massiva de la Consulta, acreditació automàtica, jornades de formació i recerca d'observadors legals en el procés. Sorgeixen algunes divergències entre la Campanya DEDE i la XCADE arrel de l'organització de la Consulta.
Març 2000 02/03/2000 04/03/2000 05/03/2000 07/03/2000	Activistes de la XCADE es penjen de l'Arc del Triomf (Barcelona) per donar a conèixer la Consulta. Membres de la XCADE cobreixen la plaça Catalunya (Barcelona) amb una pancarta gegant que denuncia l'endeutament i convoca a la Consulta. Aprofitant la celebració del Carnestoltes, alguns grups locals de la XCADE organitzen comparses per denunciar la problemàtica del deute. A causa del pronunciament de la Junta Electoral Central, la XCADE celebra una reunió d'urgència, a Madrid, que ratifica la celebració de la Consulta. Dos membres de la XCADE escalen les torres Kio de Madrid per donar visibilitat a la Consulta.

11/03/2000	Un membre de la XCADE es penja durant 24h a la Sagrada Família (Barcelona) per convocar la Consulta.
12/03/2000	El 12 de març se celebra la Consulta Social arreu de l'Estat. La Consulta és reprimida per les forces de seguretat a la major part de les localitats de l'Estat, mentre que, a Catalunya, es pot celebrar a la majoria de municipis.
18/03/2000	Grups locals de la Campanya DEDE participen en la Consulta Social.
19/03/2000	Protesta a la plaça Catalunya (Barcelona) per la prohibició de la Consulta en algunes localitats.
	El 19 de març, els municipis que no van poder organitzar la Consulta el dia 12 la tornen a convocar.
Abril 2000	
29-30/04/2000	Se celebra a Barcelona el 3r Encontre de la XCADE, on s'aposta per la continuïtat del moviment.
09/04/2000	Intermón organitza una nova edició d' <i>Un dia per l'esperança</i> a 30 ciutats de l'Estat.
Dins el mes	La Campanya DEDE promou un enviament massiu de postals a l'ambaixador del Japó i al Govern amb motiu de la propera cimera del G8 a Okinawa.
Maig 2000	
08-09/05/2000	A Madrid, la Campanya DEDE organitza el seminari <i>Conversión de deuda externa: una inversión en desarrollo humano</i> .
Juny 2000	
24/06/2000	La Campanya convoca una concentració davant l'ambaixada japonesa a Madrid amb motiu de la propera reunió del G8 a Okinawa.
Setembre 2000	
23-26/09/2000	La XCADE organitza activitats per donar suport a les mobilitzacions de Praga contra la cimera del BM i el FMI, en el marc del Moviment de Resistència Global (MRG). S'organitzen autocars per participar en les protestes a la capital txeca.
Dins el mes	Intermón llança oficialment la campanya <i>Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa</i> , que inclou el deute extern com a tema de treball secundari.
Novembre 2000	
25-26/11/2000	La XCADE lliura els resultats de la Consulta al registre del Congrés. A Madrid, s'organitza una manifestació de denúncia de l'endeutament i es fa una seguda davant del Congrés, que se salda amb una càrrega policial i amb nombroses persones detingudes i ferides.

<p>Gener 2001 16-17/01/2001</p> <p>Dins el mes</p>	<p>La CONGDE²² organitza, a Madrid, el seminari <i>Centroamérica dos años después del huracán Mitch</i>, amb motiu de la reunió del Grup Consultiu per la Reconstrucció de l'Amèrica Central, reunió que, finalment, és posposada al mes de març. En aquest seminari, hi participen la Campanya DEDE, Intermón i la XCADE.</p> <p>Arrel de la reunió del Grup Consultiu, la XCADE realitza una campanya de denúncia de l'orientació comercial de la política del Govern en la reconstrucció de l'Amèrica Central. Intermón s'adhereix al manifest de la XCADE que denuncia la política del Govern. Aquest gest fa que Intermón rebí pressions governamentals que l'insten a distanciar-se d'aquests plantejaments.</p>
<p>Febrer 2001 24-25/02/2001</p>	<p>Se celebra el 4t Encontre de la XCADE a Granada.</p>
<p>Març 2001 06/03/2001 07-10/03/2001 11/03/2001 18/03/2001</p>	<p>La XCADE rep el Premi a la Iniciativa Solidària d'<i>El Periódico de Catalunya</i>.</p> <p>Amb motiu de la reunió del Grup Consultiu per la Reconstrucció de l'Amèrica Central, la XCADE organitza accions de protesta. Grups locals de la XCADE organitzen activitats descentralitzades per commemorar el 1r aniversari de la Consulta.</p> <p>A Barcelona, se celebra el 1r aniversari de la Consulta amb un acte festiu a la plaça Sant Jaume i la recollida de centenars de postals que exigeixen la cancel·lació del deute al Govern.</p>
<p>Abril 2001 27/04/2001</p>	<p>La XCADE organitza la jornada <i>El futuro de los pueblos contra el neoliberalismo</i>, a Madrid, on participen membres del moviment antiglobalització.</p>
<p>Maig 2001 06/05/2001</p> <p>Dins el mes</p>	<p>Intermón celebra la 7a edició d'<i>Un dia per l'esperança</i> a 40 ciutats de l'Estat amb informacions sobre cooperació pel desenvolupament, projectes i campanyes executades.</p> <p>La XCADE impulsa la campanya <i>enREDate</i> a diferents comunitats autònomes i realitza marxes i activitats a favor de la cancel·lació del deute.</p>
<p>Juny 2001 04-05/06/2001</p>	<p>La Campanya DEDE organitza, a Madrid, el 3r seminari internacional <i>Deuda externa. Balance y perspectivas de acción para la sociedad civil</i>. El seminari va ser una de les activitats de clausura de la Campanya; hi participen membres d'Intermón i la XCADE, entre altres organitzacions.</p>

20/06/2001	La Campanya DEDE proposa un enviament massiu de correus electrònics al Ministeri d'Assumptes Exteriors, d'Economia i als portaveus dels partits per intentar que en el proper debat de l'estat de la nació s'abordin els temes de l'endeutament extern i la cooperació.
22-25/06/2001	La XCADE s'adhereix a la campanya contra el BM, a Barcelona.
Juliol 2001 Dins el mes	Intermón Iliura 30.000 postals al ministre d'affers estrangers, Josep Piqué, en un acte simbòlic, final de la campanya educativa.

Pressió política institucional

Novembre 1998 Dins el mes	La Campanya DEDE demana la cancel·lació total del deute que els països afectats pel Mitch mantenen amb el Govern. Com a resultat d'aquesta demanda, el Govern elabora un programa d'ajudes que representa un total de 40.780 milions de pessetes, que es reparteixen en programes de cooperació no reemborsables, crèdits i condonació del deute extern.
Març 1999 Dins el mes	CiU proposa la creació d'una subcomissió sobre deute extern dins de la Comissió de Cooperació del Congrés.
Abril 1999 Dins el mes	La Campanya DEDE presenta al Ministeri d'Economia un conjunt de criteris de condonació del deute i d'inversió en desenvolupament humà per determinats països.
Maig 1999 18/05/1999	Intermón i Càrites presenten l'informe <i>Espanya y el desarrollo social</i> i proposen al Govern l'aprovació d'un pla estratègic per l'alleugeriment del deute.
Juny 1999 Dins el mes	En el debat sobre l'estat de la nació, José M. Aznar assegura que Espanya seguirà les mesures acordades pel G8 a Colònia.
Juliol 1999 01/07/1999 15/07/1999	El Parlament de Catalunya aprova per unanimitat una Proposició No de Llei que dóna ple suport a la Campanya DEDE. El ministre d'economia i vicepresident del Govern, Rodrigo Rato, exposa per primera vegada en nom del Govern una sèrie de premisses sobre les quals es basaria una futura política de

	tractament del deute i anuncia la disponibilitat del Govern a condonar 80.000 milions de pessetes de deute als països més empobrits.
Setembre 1999 23/09/1999	L'Agencia Española de Cooperación Internacional (AECI) convoca la Campanya DEDE i Intermón, juntament amb altres grups, per informar-los sobre els objectius del Grup Consultiu per la Reconstrucció de l'Amèrica Central, després de la reunió que el Grup va celebrar el mes de maig a Estocolm.
28/09/1999	En el marc de l'Assemblea del FMI i del BM, el ministre d'economia i vicepresident, Rodrigo Rato, anuncia l'aportació de 150.000 milions de pessetes per l'alleugeriment del deute d'algunes de les nacions més empobrides.
29/09/1999	La Campanya DEDE felicita l'anunci de condonació realitzat pel Govern.
Octubre 1999 08/10/1999	El Parlament basc s'adhereix a la Campanya DEDE i n'assumeix els principis i els objectius.
27/10/1999	Coincidint amb la cimera de caps d'estat d'Iberoamèrica a l'Havana, la Campanya DEDE envia una carta a José M. Aznar perquè lideri una iniciativa d'alleugeriment del deute dels països més pobres de la zona.
Dins el mes	L'informe d'Intermón <i>La realidad de la ayuda 1999-2000</i> dedica un capítol específic a les reformes que s'han d'aplicar en matèria de cooperació internacional.
Desembre 1999 16/12/1999	La Campanya DEDE exigeix al ministre d'economia i vicepresident, Rodrigo Rato, que passi dels compromisos als fets i que executi la reducció del deute promesa a l'assemblea del BM i el FMI del setembre.
Dins el mes	La Campanya DEDE fa arribar al Govern i a altres dirigents polítics el document de propostes <i>Programa 2000 de desendeudamiento para el desarrollo: un tratamiento estratégico de la deuda externa en España</i> . Durant els darrers mesos, diversos ajuntaments catalans aproven resolucions d'adhesió a la Campanya DEDE. La Campanya DEDE promou la incorporació d'estratègies de reducció del deute en els programes electorals de cara a les eleccions generals del març de 2000. Partits com el PSOE, CIU i IU incorporen les demandes. La Conferència Episcopal Espanyola fa una declaració pública de recolzament a les demandes de la Campanya DEDE. Al Senat, es constitueix la Subcomissió per l'Anàlisi del Deute Extern, resultat del rebuig del PP a la creació d'una subcomissió d'aquestes característiques al Congrés.

<p>Febrer 2000</p> <p>01/02/2000</p> <p>14/02/2000</p> <p>15/02/2000</p> <p>18/02/2000</p>	<p>La Campanya DEDE envia una carta al Govern on exigeix la condonació del deute de Veneçuela, a causa de les inundacions que ha patit el país.</p> <p>Intermón demana que el govern escollit a les eleccions del març de 2000 doni més pes a l'ajuda al desenvolupament i creï un nou Ministeri d'Assumptes Exteriors i Cooperació.</p> <p>El president de Justícia i Pau, Joan Gomis, envia una carta als partits polítics, en la qual els demana un compromís amb els objectius de la Campanya DEDE de cara a les eleccions del març de 2000.</p> <p>Representants de la Campanya DEDE lliuren al president en funcions dels Congrés, Federico Trillo, les caixes que contenen prop d'un milió de signatures de recolzament a les demandes de la Campanya.</p>
<p>Març 2000</p> <p>02/03/2000</p> <p>03/03/2000</p> <p>08/03/2000</p>	<p>Arrel de les inundacions viscudes a Moçambic, Intermón planteja la condonació del gruix del deute que manté aquest país amb l'Estat espanyol.</p> <p>En el Consell de Ministres, el Govern aprova un programa d'ajudes a Moçambic de 6.000 milions de pessetes, destinat a pal·liar els efectes de les inundacions.</p> <p>La Campanya DEDE exigeix al Govern més generositat vers Moçambic.</p>
<p>Abril 2000</p> <p>04/04/2000</p>	<p>José M. Aznar anuncia la condonació del 100% del deute de Moçambic, en el marc de la 1a Cimerà Unió Europea i Àfrica, al Caire.</p>
<p>Novembre 2000</p> <p>07/11/2000</p> <p>24/11/2000</p> <p>25/11/2000</p>	<p>El president de Justícia i Pau, Joan Gomis, com a representant de la Campanya DEDE, i dos membres de la XCADE compareixen davant la Comissió per la Unió Europea, Afers Estrangers, Cooperació i Solidaritat del Parlament de Catalunya per presentar els resultats de les mobilitzacions contra el deute.</p> <p>El Consell de Ministres aprova el Pla Director, que evidencia un clar retrocés en la política de cooperació del Govern i que –en matèria de deute– tan sols preveu una cancel·lació de l'1% anual durant els propers quatre anys.</p> <p>La XCADE lliura al registre del Congrés, a Madrid, l'informe on es demana el posicionament dels parlamentaris en relació a les tres preguntes de la Consulta.</p>

<p>Desembre 2000 12/12/2000</p>	<p>Nou intent per crear una subcomissió parlamentària sobre el deute al Congrés. El PP, fent ús de la majoria absoluta, vota en contra de la proposta.</p>
<p>Gener 2001 Dins el mes</p>	<p>La reunió del Grup Consultiu per l'Amèrica Central a Madrid va ser convocada, segons fonts oficials, a causa dels terratrèmols que hi va haver a El Salvador.</p>
<p>Febrer 2001 05/02/2001</p>	<p>A Andalusia, la XCADE manté una entrevista amb el president del Parlament i amb el secretari general del PSOE per analitzar vies que permetin dur a terme una compareixença al ple del Parlament d'Andalusia.</p>
<p>Març 2001 23/03/2001 08/03/2001 Dins el mes</p>	<p>La Campanya DEDE inicia contactes amb els grups parlamentaris per presentar-los una proposta de Proposició de Llei (PL) que estableixi un tractament integral del deute extern a l'Estat espanyol.</p> <p>Intermón envia una carta a Rodrigo Rato, amb motiu de l'assemblea del BM i el FMI, instant-lo a la reorientació de les polítiques d'aquestes institucions.</p> <p>Un any després de la Consulta, 203 ajuntaments a l'Estat i 70 a Catalunya aproven mocions presentades per grups locals de la XCADE a favor de la cancel·lació del deute.</p>
<p>Abril 2001 06/04/2001 16/04/2001 17/04/2001</p>	<p>El PP presenta al Congrés una Proposició No de Llei (PNL) sobre el deute extern per ser debatuda i votada en tan sols 11 dies. La PNL és presentada mediàticament com un avenç.</p> <p>Des dels col·lectius que treballen el tema del deute, es considera que la PNL és una reacció del Govern a la PL presentada per la Campanya DEDE, amb l'objectiu d'apartar del Congrés el debat sobre el deute.</p> <p>La XCADE critica públicament la PNL del PP perquè no suposa cap avenç respecte als acords firmats a Colònia.</p> <p>S'aprova la PNL presentada pel PP. En el debat al Congrés els partits de l'oposició demanen la creació d'una Subcomissió de Deute Extern.</p>
<p>Juny 2001 21/06/2001</p>	<p>La Campanya DEDE demana que s'abordi la problemàtica de l'endeutament en el debat sobre l'estat de la nació.</p> <p>Alguns membres de la XCADE compareixen a la Comissió de Política i Societat de l'Assemblea d'Extremadura per exposar els objectius del moviment.</p>

Accions internacionals

<p>Novembre 1998 15-17/11/1998</p> <p>15-17/11/1998</p> <p>15-17/11/1998</p>	<p>Representants de 38 campanyes estatals i 12 internacionals de Jubileu 2000 es troben a Roma per establir les polítiques i les estratègies de la coalició.</p> <p>Aprofitant la trobada de campanyes de Jubileu 2000 a Roma, les organitzacions del sud es reuneixen i creen un comitè organitzador d'una futura cimera constituent del moviment internacional Jubileu Sud.</p> <p>La Campanya DEDE participa en la trobada de Jubileu 2000 a Roma.</p>
<p>Gener 1999 27/01/1999</p>	<p>Es constitueix formalment la campanya Jubileu 2000 Amèrica Llatina i el Carib en la trobada regional celebrada a Tegucigalpa.</p> <p>A la trobada de campanyes d'Amèrica Llatina i el Carib, a Tegucigalpa, apareixen diferències en l'anàlisi de la problemàtica del deute i en les demandes respecte al posicionament de la campanya mare, Jubileu 2000. A partir d'aquest discurs d'ilegitimitat del deute, s'inicia el treball per la constitució de Jubileu Sud.</p>
<p>Març 1999 Dins el mes</p>	<p>Es realitza a Gauteng, Sud-àfrica, una reunió per tal de constituir el comitè convocant de Jubileu Sud.</p>
<p>Abril 1999 26-28/04/1999</p> <p>30/04/1999</p>	<p>A Rio de Janeiro, se celebra el Tribunal del Deute Extern amb la participació de 1.200 persones.</p> <p>Activistes de la campanya filipina formen una cadena humana al voltant del Banc Asiàtic de Desenvolupament a Manila.</p>
<p>Maig 1999 13/05/1999</p> <p>19-21/05/1999</p> <p>25-28/05/1999</p>	<p>Se celebra la trobada regional de Jubileu Àsia i Filipines a Cebu, Filipines.</p> <p>Té lloc la trobada de campanyes africanes a Lusaka, sota el nom de <i>Consens Africà</i>.</p> <p>Representants de la Campanya DEDE acompanyen la delegació oficial espanyola a la reunió d'Estocolm del Grup Consultiu de països donants i receptors d'ajuda amb motiu de l'huracà Mitch.</p>
<p>Juny 1999 13/06/1999</p>	<p>A Londres, prop de 50.000 persones organitzen una cadena humana al voltant del riu Thames per demanar la condonació del deute al primer ministre, Tony Blair.</p>

19/06/1999	<p>Jubileu 2000 organitza una cadena humana, que compta amb la participació de 50.000 persones, per exigir la condonació del deute als líders del G8 reunits a la ciutat de Colònia. Representants de Jubileu 2000 van lliurar-los 17 milions de signatures per reivindicar que fessin efectiva aquesta demanda. El comitè convocant de Jubileu Sud aprofita les mobilitzacions a Colònia per organitzar una trobada de col·lectius del sud i un seguit d'activitats pròpies.</p> <p>Una delegació de la Campanya DEDE participa en les mobilitzacions contra la cimera del G8 a Colònia. En un dels actes més importants, el lliurament de 17 milions de signatures a favor de la condonació del deute als líders del G8, hi va participar la coordinadora de la Campanya, Eva San Martín.</p>
<p>Setembre 1999 20-22/09/1999</p> <p>23/09/1999</p> <p>Dins el mes</p>	<p>Se celebra una trobada de les campanyes llatinoamericanes i caribenyes a Buenos Aires.</p> <p>Quan falten 100 dies per concloure el mil·lenni, el Papa Joan Pau II rep una delegació de Jubileu 2000 i fa una crida als països més rics perquè emprenguin solucions en relació a la crisi del deute.</p> <p>El comitè convocant de Jubileu Sud es va reunir a Washington aprofitant les activitats organitzades amb motiu de l'assemblea del BM i el FMI.</p>
<p>Novembre 1999 18-21/11/1999</p> <p>30/11/1999</p>	<p>Moviments, organitzacions i coalicions de 35 països del sud es troben a la Cimera Sud-Sud a Gauteng, Sud-àfrica, la trobada constitutiva del moviment Jubileu Sud.</p> <p>Un representant d'Intermón va participar en la Conferència Ministerial de l'OMC a Seattle.</p>
<p>Abril 2000 09/04/2000</p> <p>Dins el mes</p>	<p>Als EUA, Jubileu 2000 convoca una jornada nacional de mobilització pel deute i realitza diverses activitats de protesta.</p> <p>Intermón participa en el Fòrum Mundial de l'Educació, en el marc de la campanya d'Oxfam Internacional, <i>Educació ara. Trenquem el cercle de la pobresa</i>.</p>
<p>Maig 2000 16/05/2000</p> <p>22/05/2000</p>	<p>A Bolívia, la Campanya fa una crida perquè la població s'involucri en l'estratègia de reducció de la pobresa impulsada pel Govern.</p> <p>La XCADE elabora un informe de la Consulta perquè es llegeixi a l'Assemblea General de les Nacions Unides a Ginebra.</p>

<p>Juny 2000 21-22/06/2000 22-25/06/2000</p>	<p>Se celebra la trobada de campanyes Jubileu de l'Amèrica Central i el Carib a Managua.</p> <p>Celebració de la Cimera Social Alternativa a Ginebra, en la qual participen representants de col·lectius de 60 països i grups d'oposició al deute extern, entre ells Jubileu 2000.</p> <p>La XCADE organitza un autocar per participar en la Cimera Social Alternativa celebrada a Ginebra, coincidint amb l'Assemblea Especial de les Nacions Unides sobre Desenvolupament Social (Copenhaguen +5).</p>
<p>Juliol 2000 20/07/2000 21-23/07/2000 23/07/2000</p>	<p>Jubileu 2000 pressiona els líders del G8 perquè es reunixin a Tòquio amb el president nigerià Obasanjo (president del G77), el president sud-africà Mbeki (president de la Conferència de les Nacions No Alineades) i el president algerià Bouteflika (president de l'Organització de la Unitat Africana) per discutir sobre la problemàtica del deute, abans de la cimera del G8.</p> <p>Jubileu 2000 promou mobilitzacions amb motiu de la cimera del G8 a Okinawa.</p> <p>Membres de Jubileu Sud van participar en les trobades organitzades arrel de la reunió del G8 a Okinawa.</p> <p>La Campanya DEDE insta els líders del G8, reunits a Okinawa, a assumir els compromisos i condonar el 100% del deute dels 52 països més pobres.</p>
<p>Agost 2000 15/08/2000</p>	<p>Se celebra la conferència sobre <i>Deute Extern i el procés d'arbitratge internacional</i> a Lima.</p> <p>La capital de Nigèria, Abuja, s'omple de cartells que exigeixen la cancel·lació del deute amb motiu de la visita de Bill Clinton.</p>
<p>Setembre 2000 02-07/09/2000 16-21/09/2000 23-26/09/2000</p>	<p>Al Brasil, se celebra el Plebiscit del Deute Extern, en el qual van participar 130.000 voluntaris i on es van recollir 6 milions de vots, el 90% dels quals es posicionaven en contra de la política d'endeutament.</p> <p><i>Diálogo 2000</i> organitza un Tribunal Popular i Ètic del Deute Extern a Buenos Aires.</p> <p>La XCADE promou la creació del MRG i participa en les mobilitzacions que es fan a Praga contra la cimera del BM i el FMI, especialment en la manifestació antiglobalització. Alguns membres de la XCADE són detinguts en les accions de desobediència civil.</p> <p>Jubileu Sud va participar en les activitats de protesta organitzades amb motiu de la reunió del BM i el FMI a Praga. Jubileu Sud va realitzar un taller sobre el deute ecològic en el marc del fòrum de debat dels moviments antiglobalització.</p>

<p>24/09/2000</p> <p>Dins el mes</p>	<p>A Praga, Jubileu 2000 organitza una marxa contra el BM i el FMI, al marge de la mobilització convocada pels grups antiglobalització, que exigeix la condonació del deute. Representants de Jubileu 2000 es reuneixen amb els líders del FMI i el BM.</p> <p>Un representant de la Campanya DEDE participa en les mobilitzacions de protesta contra l'assemblea del BM i el FMI a Praga. La La Campanya assisteix a la manifestació convocada el 24 de setembre per Jubileu 2000.</p> <p>Voluntaris d'Intermón participen en la manifestació organitzada per Jubileu 2000, el 24 de setembre, contra l'assemblea del BM i del FMI a Praga i critiquen la violència d'alguns manifestants en les protestes antiglobalització. Després de les mobilitzacions, representants d'Oxfam es reuneixen amb la ministra de desenvolupament del Canadà i amb el vicepresident de desenvolupament del BM.</p> <p>Jubileu 2000 lliura més de 24 milions de signatures a favor de la condonació del deute al president de l'ONU, Kofi Annan, en el marc de la Cimera del Mil·lenni de les Nacions Unides, a Nova York.</p>
<p>Desembre 2000</p> <p>02/12/2000</p> <p>02-03/12/2000</p> <p>11-16/12/2000</p>	<p>Jubileu 2000 celebra la fi de la campanya a la plaça Trafalgar de Londres, amb la participació de 5.000 persones. El ministre d'economia britànic, Gordon Brown, va participar en l'acte.</p> <p>La XCADE organitza una trobada de campanyes del deute del sud d'Europa a Barcelona, en el marc dels processos de diàleg sud-nord de Jubileu Sud.</p> <p>Jubileu Sud organitza la Cimera Panafricana <i>Àfrica, de las resistencias a las alternativas</i> i la trobada entre campanyes del nord i del sud sota el nom Consulta Sud-Nord, a Dakar.</p> <p>Representants de les campanyes de Jubileu 2000 participen, a Dakar, en la Cimera Panafricana i la trobada internacional Consulta Sud-Nord organitzada per Jubileu Sud.</p> <p>Una representant de la XCADE participa en la Cimera Panafricana i a la Consulta Sud-Nord convocada per Jubileu Sud a Dakar.</p> <p>Un representant de la Campanya DEDE participa en la Consulta Sud-Nord convocada per Jubileu Sud a Dakar, on assisteixen representants de les campanyes del deute d'arreu del món.</p>
<p>Gener 2001</p> <p>05-06/01/2001</p> <p>25-30/01/2001</p>	<p>Membres de la XCADE participen en la reunió de campanyes europees per l'abolició del deute i en la trobada de col·lectius antiglobalització europeus celebrada a París.</p> <p>Jubileu Sud participa en el 1r Fòrum Social Mundial de Porto Alegre.</p> <p>Representants de la campanya de Jubileu 2000 participen en el 1r Fòrum Social Mundial de Porto Alegre.</p>

	Membres de la XCADE participen en el 1r Fòrum Social Mundial de Porto Alegre.
Abril 2001	
02-04/04/2001	Jubileu Sud Amèriques celebra, sota aquest nom, la 1a reunió de coordinació continental a Buenos Aires.
16-22/04/2001	Membres de Jubileu Sud participen en les mobilitzacions contra la Cimera de les Amèriques i contra la creació de l'ALCA, al Quebec.
20-23/04/2001	Es convoca la Conferència Internacional de Jubileu 2000 a Bamako, amb l'objectiu de crear un nou moviment internacional. A la reunió, no hi convoquen les organitzacions més representatives de Jubileu Sud. Un membre de la XCADE, com a observador, participa en la Conferència Internacional de Jubileu 2000 a Bamako.
Maig 2001	
18-21/05/2001	Membres de la XCADE participen en la reunió de treball convocada a Brusel·les pel CADTM, coincidint amb la Cimera de les Nacions dels Països Menys Avançats.
Juliol 2001	
15-21/07/2001	Jubileu Sud va convocar una Setmana d'Acció Global contra el Deute, durant les setmanes prèvies a la cimera del G8 a Gènova.
19-21/07/2001	Drop the Debt, Jubilee Debt Campaign UK i Jubilee Plus –successores de Jubileu 2000– se sumen a les mobilitzacions contra el G8 a Gènova, però prenen posicions moderades i fins i tot posen en dubte la legitimitat de les accions directes no violentes convocades per la campanya unitària. Jubileu Sud s'afegeix a les mobilitzacions contra la cimera del G8 a Gènova i participa en les accions directes no violentes; al mateix temps, organitza una sèrie de conferències en el marc dels actes de protesta. Alguns membres de la XCADE, a títol individual, participen en les mobilitzacions contra la reunió del G8 a Gènova i en les accions de desobediència civil no violenta.
23/07/2001	La Campanya DEDE elabora un comunicat on qualifica les promeses de condonació dels líders del G8 reunits a Gènova de pura retòrica i, alhora, manifesta que la cimera suposa una derrota pels moviments antiglobalització, que han estat víctimes de l'acció d'una minoria de grups violents i de la repressió indiscriminada de les forces de l'ordre.

Bibliografia

- Caritas i Intermón (1999). *España y el desarrollo social*. Madrid. Intermón.
- CIDSE (1996). *La vida antes que la deuda*: <http://www.cidse.org/pubs/finaldebtspa.html>.
- Campaña Deuda Externa, ¿Deuda Eterna? (1998). *Documento Base*. Madrid.
- (1999a). "El Gobierno español obstaculiza iniciativas que pretenden abrir un debate en el Parlamento sobre deuda externa". Comunicat de premsa: 10 de juny de 1999.
- (1999b). *Un tratamiento estratégico de la deuda externa en España*. Madrid.
- (2001a). "La campaña de la deuda califica como 'pura retórica' las promesas de condonación lanzadas por el G8 desde Génova". Comunicat de premsa: 23 de juliol de 2001.
- (2001b). *Por una ley que regule el tratamiento de la deuda externa en España*. Madrid.
- Fanjul, G. (coord.) (1998). *La realidad de la ayuda 1998/1999*. Barcelona. Intermón.
- (1999). *La realidad de la ayuda 1999/2000*. Barcelona. Intermón.
- George, S. (1993). *El bumerang de la deuda*. Barcelona. Deriva editorial.
- George, S. i Sabel i, F. (1994). *La religión del crédito*. Madrid. Intermón.
- Intermón (2000). "Participem en la Conferència de Seattle", a *Intermón. Fundació per al Tercer Món*, núm. 444, p. 15.
- (2001). *El alivio de la deuda sigue fallando a los pobres*. Madrid. Intermón.
- Jubileo 2000 (1998). *Llamamiento del Jubileo para la cancelación de la deuda y para la justicia económica*. Roma.
- (2000). *Desengancharse del hábito*. Londres.
- Jubileo Sur (1999). *Declaración de la Cumbre Sur-Sur*. Gauteng.
- (2000). "Aporte a la discusión. Documento #1", a *No debemos! No pagamos! Sí a la vida! No a la deuda! Libertad de la Deuda=Libertad de la Dominación*.

- Plataforma Latinoamericana y Caribeña Jubileo 2000 (1999). *Declaración de Tegucigalpa*. Tegucigalpa.
- Red Ciudadana para la Abolición de la Deuda Externa (2000). *Guía de presión política*. Barcelona.
- (2001). "Consulta social para la abolición de la deuda externa", a Grau, E. i Ibarra, P. *Anuario de los Movimientos Sociales. Participando en la red*. Barcelona. Icària.
- Toussaint, E. (2002). *La bolsa o la vida*. Donostia-San Sebastian. Tercera Prensa-Hirugarren Prentsa.
- Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern (2000). *Document tècnic de pressió política institucional*. Barcelona.
- (2001). *La Consulta Social del Deute Extern a Catalunya*. Barcelona. Editorial Mediterrània.

Notes

1. Entrevista realitzada per l'autora al coordinador tècnic de la Campanya, Jaime Atienza (30/04/01).
2. Declaracions de la coordinadora general de la Campanya, Eva San Martín, en el marc de les jornades d'avaluació *Deute Extern. Balanç i perspectives d'acció per la societat civil*, a Madrid, el juny de 2001.
3. Declaracions dels promotors de la Campanya a les jornades d'avaluació *Deuda externa. Balance y perspectivas de acción para la sociedad civil*, celebrades a Madrid el juny de 2001.
4. Dades corresponents a finals de l'any 2000.
5. Pressupost corresponent a l'exercici 2000-2001.
6. Entrevista realitzada per l'autora a la responsable del Departament d'Estudis i Relacions Institucionals d'Intermón, Marta Arias (30/04/01).
7. El Consell de Direcció l'integren el director general, l'adjunt al director, el director del Dept. de Cooperació Internacional, el director del Dept. de Gestió Interna, el director del Dept. de Comunicació i Educació, el director del Dept. de Comerç Just, la directora del Dept. Territorial i el director del Dept. d'Estudis i Relacions Institucionals.
8. Nombre de nodes regionals, el juny de 2001.
9. 203 mocions municipals a tot l'Estat, el juny de 2001.
10. Pàgina web de l'Observatori del Deute en la Globalització: www.debtwatch.org.
11. Entrevista realitzada per l'autora a la responsable de l'Amèrica Llatina de Jubileu 2000, Liana Cisneros (20/11/01).
12. Pàgina web del CADTM: www.cadtm.org.
13. Entrevista realitzada per l'autora a la integrant del CCI de Jubileu Sud, Beverly Keene (20/07/01).
14. Dades corresponents a finals de l'any 2000.
15. Pressupost corresponent a l'exercici 2000-2001.
16. De resultes de la prohibició, els municipis que no van poder organitzar la Consulta el dia 12 de març, a causa de la intervenció policial, ho van fer el 19 de març.
17. Si bé en el panorama internacional s'identifiquen altres xarxes internacionals que treballen específicament el tema del deute –com pot ser CADTM–, Jubileu 2000 i Jubileu Sud són les més significatives.

18. Eurodad és una xarxa d'ONG europees de 16 països que treballen temes de deute, ajustament estructural i seguiment de les institucions de Bretton Woods. Pàgina web d'Eurodad: www.eurodad.org.

19. Malgrat que els antecedents de Jubileu 2000 es remunten a un període previ al setembre de 1998, el quadre inclou les activitats realitzades a partir d'aquest període perquè és la data en què es constitueix la primera campanya específica sobre el deute extern a l'Estat espanyol: la Campanya DEDE.

20. Campanya Deute Extern, Deute Etern? (Campanya DEDE).

21. Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern (XCADE).

22. CONGDE, Coordinadora d'ONGD de l'Estat espanyol.

Col·lecció Finestra Oberta

1. Col·lectiu Ronda RCCL. *Immigració i estrangeria: l'estat de la qüestió*. 99 pp. Març 1998.
2. Enric Marín i Joan Manuel Tresserras. *Seguiment de l'impacte social de les tecnologies de la informació i la comunicació (1/3)*. 56 pp. Maig 1998.
3. Fundació CIREM. Jaume Funes (coord.), Quim Casals, Oriol Homs, Xavier Martínez, Ferran Miquel, Neus Roca i Jaume Trilla. *Proposta de mesures davant la desigualtat d'èxit a l'ESO*. 88 pp. Juny 1998.
4. Salvador Cardús amb la col·laboració de Lluís Tolosa. *La premsa diària a les Illes Balears, el País Valencià i Catalunya (1976-1996)*. 122 pp. Març 1998.
5. Enric Marín i Joan Manuel Tresserras. *Seguiment de l'impacte social de les tecnologies de la informació i la comunicació (2/3)*. 75 pp. Octubre 1998.
6. Oriol Alsina i Roger Sunyer. *Informe sobre la Banca ètica a Europa*. 74 pp. Novembre 1998.
7. M. José Montón i Montse Solerdecoll. *Experiències socioeducatives amb adolescents nousvinguts*. 46 pp. Febrer 1999.
8. Carme Mayol i Eugènia Salvador. *Materials de lectura fàcil*. 85 pp. Març 1999.
9. Francesc Deó, Marisa Abad, Encarna Larrey i Francesc Notó. *Un dia en la vida d'un nen. Un dia en la nostra vida*. 77 pp. (Quadern del professor) i 105 pp. (Quadern de l'alumne). Febrer 1999.
10. Enric Marín i Joan Manuel Tresserras. *Seguiment de l'impacte social de les tecnologies de la informació i la comunicació (3)*. 67 pp. Maig 1999.
11. Marta Casas i Núria Casas en col·laboració amb Cristina Cerdà, Anna Montells i David Picó. *Projecte d'educació musical de La Lluna Blava*. 121 pp. Novembre 1999.
12. Grup d'Estudis sobre els Drets dels Immigrants de la Universitat de Barcelona. *Les proposicions de reforma de la Llei d'estrangeria*. 77 pp. Setembre 1999.
13. Jaume Funes i Fina Rifa (coord.). *Adolescents i dificultats socials a l'escola*. 98 pp. Febrer 2000.
14. Laura Giménez i Laia Pineda. *La recerca social en l'administració local: una via d'aprofundiment de la democràcia*. 72 pp. Març 2000.

15. Moisès Amorós, Ferran Camps i Xavier Pastor. *Mediació comunitària i gestió alternativa de conflictes a Catalunya. Una guia per a la governabilitat*. 91 pp. Abril 2000.

16. Miquel Casanovas i Alfons Formariz. *Educació de persones adultes i immigració extracomunitària*. 62 pp. Maig 2000.

17. ECOCONCERN. Robert González (coord.). *Processos participatius en la gestió d'espais naturals*. 94 pp. Juny 2000.

18. Ana Escobar, Coro Luengo i M. José Pérez. *Aula d'acollida per a alumnes nouvinguts de l'IES Ramon de la Torre*. 92 pp. Desembre 2000.

19. Marta Comas (coord.). *L'atenció als menors immigrants no acompanyats a Catalunya. Anàlisi de la realitat i propostes d'actuació*. 210 pp. Gener 2001.

20. Marta Comas i Jaume Funes. *Educadores i educadors de carrer: de l'opció ideològica a l'opció tecnicometodològica*. 107 pp. Gener 2001.

21. Equip d'Anàlisi Política de la UAB i Fundació Jaume Bofill. *Informe sobre la consulta ciutadana per a la revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de Cardedeu*. 110 pp. Febrer 2001.

22. Antoni Segura (coord.), Pilar Comes, Santiago Cucurella, Andreu Mayayo i Francesc Roca. *Els llibres d'història, l'ensenyament de la història i altres històries*. 125 pp. Juliol 2001.

23. Fundació FICAT. Irma Rognoni (coord.). *Menors del carrer: visió sociojurídica*. 139 pp. Novembre 2001.

24. Equip d'Anàlisi Política de la UAB i Universitat del País Basc. *Xarxes crítiques a Catalunya i Euskadi: solidaritat internacional i antiracisme*. 124 pp. Febrer 2002.

25. Equip d'Anàlisi Política de la UAB i Universitat del País Basc. *Xarxes crítiques a Catalunya i Euskadi: antimilitarisme i okupació*. 126 pp. Febrer 2002.

26. Violeta Quiroga (relatora). *Atenció als menors immigrants: col·laboració Catalunya-Marroc*. 105 pp. Març 2002.

27. Mònica Nadal, Rosa Oliveres i Miquel Àngel Alegre. *Les actuacions municipals a Catalunya en l'àmbit de la immigració*. 196 pp. Març 2002.

28. Alfons Formariz, Miquel Casanovas i Clara Balaguer. *Educació de persones adultes per a la convivència i la cooperació en una societat multicultural*. 120 pp. Gener 2003.

29. Fundació Jaume Bofill. *Granollers participa! Quina ciutat vols?* Informe del procés. 110 pp. Març 2003.
30. Alicia Gómez, Rosa Patino i Jaume Funes (col·laborador). «*Fugint del futur*»: *La reserca de la mirada adolescent utilitzant tècniques audiovisuals*. 64 pp. Maig 2003.
31. Laia Jorba i Lluís Planes. *Els consells veïnals i sectorials de Sitges, una experiència d'Agenda 21*. 56 pp. Maig 2003.
32. Francesc Carbonell i Albert Quintana (coords.). *Immigració i igualtat d'oportunitats a l'ensenyament obligatori. Aportacions al debat sobre una futura llei d'educació a Catalunya*. 61 pp. Juliol 2003.
33. Escenaris de Participació Ciutadana d'Ecoconcern. *Participació i immigració en contextos pluriculturals. La situació del Casc Antic de Barcelona*. 132 pp. Setembre 2003.
34. Xavier Millán i Mawa N'Diaye (coords.). *Treball comunitari i interculturalitat: reflexions i experiències*. 128 pp. Setembre 2003.
35. Esther Vivas. *Organitzacions, campanyes i moviments d'oposició al deute extern*. 96 pp. Setembre 2003.

